

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

5 – 9 класи

Експериментальна навчальна програма
для закладів загальної середньої освіти,
що працюють за науково-педагогічним проєктом «Інтелект України»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Експериментальну програму з української літератури для 5–9 класів створено на основі Державного стандарту повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 року № 898), з урахуванням Програми з української літератури для 5–9 класів для закладів загальної середньої освіти (2012 р. зі змінами 2015–2017 рр.) та відповідно до Концепції «Нової української школи» (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»).

Програму з української літератури для закладів загальної середньої освіти (5–9 клас; зі змінами) було затверджено наказами Міністерства освіти і науки України від 13 січня 2017 року № 52 та від 10 лютого 2017 року № 201.

Метою вивчення української літератури в 5–9 класах закладів загальної середньої освіти є формування компетентного читача; підвищення загальної освіченості учнів, досягнення належного рівня сформованості вміння прилучатися через художню літературу до фундаментальних цінностей, культури, розширення культурно-пізнавальних інтересів школярів тощо.

Відповідно програма з української літератури для 5–9 класів спрямована на утвердження серед школярів культури читання, сприйняття книжки як універсального носія інформації, хоча при цьому книжка не сприймається як «конкурентний» продукт віртуального простору (або опозиція інтернет-продукції).

У межах проекту «Інтелект України» під час вивчення української літератури йдеться про навчання і виховання учнів як щирих поціновувачів та шанувальників української духовної культури, які знають джерела національної своєрідності, через усвідомлення ментального коду українства віддано плекають у собі «національний характер».

Додатковими завданнями вивчення української літератури в 5–9 класах у межах науково-педагогічного проекту «Інтелект України» є:

- усвідомлене розуміння ментального коду як *генетичного, соціокультурного коду національної парадигми* українського народу з метою виховання кращих рис українського менталітету в учнів для подальшого реалізації особистого потенціалу у соціокультурному державному просторі України;

- збереження *«індивідуального національного обличчя»* з метою плекання і формування в учнів кращих позитивних рис національного характеру;

- активне творення і формування *духовно-практичної сфери менталітету* як національно-ментальної парадигми, що призведе до загальної гуманізації суспільства, школи як соціальної інституції та зрештою кожної особистості;

- культивування *здорового оптимізму, позитивного мислення* учнів для подальшої налаштованості на осмислення моральних і культурних цінностей, системи вчинків і дій, що мотивуються любов'ю, повагою, *усвідомленою відповідальністю* перед своїм народом.

Виконання цих завдань сприятимуть формуванню предметної (літературної) і ключових компетентностей, тісно пов'язаних зі здатністю молоді до читацького й особистісного саморозвитку.

У межах програми кожного класу заплановано вивчення творів літератури рідного краю (2 год); проведення уроків позакласного читання (2 год), уроків розвитку мовлення (2 год, у межах годин на текстуальне вивчення), уроків виразного читання (2 год, у межах годин на текстуальне вивчення). Такий підхід до зменшення кількості годин на тиждень/рік (1,5 год на тиждень; 52 год на рік) гарантують опрацювання основного теоретико-літературного матеріалу та текстуальне вивчення творів в обсязі, достатньому для проведення ідейно-художнього аналізу творів та можливості (за бажанням учителя і учнів) спроб учнівської творчої інтерпретації.

Учням 5–7 класів запропоновано твори, спрямовані на розвиток уяви. Такі тексти спонукають школярів фантазувати над життям персонажів, переживаючи за них, виявляючи емпатію до мешканців художнього світу. Здатність до фантазування — початковий етап у розвитку креативності, що є запорукою подальшої успішної соціалізації, здатності до розв'язання непростих життєвих питань.

Учням 8–9 класів запропоновано художньо виразні твори, які дають можливість поміркувати над сучасним життям, прищеплюючи соціальну активність, важливість громадянської позиції, екологічне мислення, морально-етичну відповідальність, толерантність, повагу до іншого та здатність до творчого мислення.

Такий розподіл матеріалу передбачає: зміщення акцентів у навчанні з процесу накопичення предметних знань на вироблення умінь автономно застосовувати їх у ситуації невизначеності; становлення учня як суб'єкта навчальної діяльності й особистісного саморозвитку; посилення ролі загальнонавчальних умінь; необхідності забезпечення формування не лише предметної (літературної), а й ключових компетентностей. Важливими

стають уміння, які допомагають учневі діяти, і знання, що необхідні для цих умінь.

Структура програми та її змістове наповнення передбачають урахування вікових особливостей учнів, можливість активного використання дистанційних форм навчання, методичну та навчальну свободу вчителя як суб'єкта освітнього процесу.

Курс української літератури в **5–8** класах структуровано за такими взаємопов'язаними тематично-проблемними блоками:

- **5 клас** («Світ фантазії, мудрості», «Історичне минуле нашого народу», «Рідна Україна. Світ природи»);
- **6 клас** («Загадково прекрасна і славна давнина України», «Я і світ», «Пригоди і романтика», «Гумористичні твори»);
- **7 клас** («Із пісеньних скарбів», «Про далекі минулі часи», «Ти знаєш, що ти — людина...», «Ми – українці»);
- **8 клас** («Усна народна творчість», «Світ української поезії», «Національна драма», «З української прози», «Український гумор і сатира»).

До кожного з тематичних розділів відповідно до вікових особливостей учнів підібрані тексти, які за своїм змістом дають можливість максимально репрезентувати ту чи іншу тему. Ураховано також і важливість тематично-стильової різноманітності пропонуваного для розгляду творів, їхні ідейно-ціннісні пласти, які втілюють ключові компетентності.

Із **9-го** класу розпочинається системне вивчення української літератури, відповідно до змісту навчального матеріалу застосовано історико-хронологічний підхід як основний, ураховано історико-літературний контекст.

Освітній процес передбачає формування цілісного уявлення про українську літературу як про важливий складник національної культури, розуміння історії українського народу, особливу увагу до патріотичного виховання на кращих зразках українського письменства, вміння бути частиною національного культурного простору, плекаючи позитивні риси проявів народної ментальності.

Ключовими компетентностями Державного стандарту повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 року № 898) визначено: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами; математична компетентність; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися впродовж життя; обізнаність та самовираження у сфері культури та ін.

Говорячи про наукові позиції програми з української літератури головною предметною компетентністю, що формуємо в учнів, є літературна. Це передбачає розвиток в учнів готовності й здатності працювати з текстами різних художньо-естетичних систем, розуміння культурно-історичних епох, світоглядних орієнтирів письменника, традицій і стилів. Текстуальне вивчення за програмою спрямоване на осягнення змісту прочитаного, з'ясування авторської

концепції та поетики митця.

З урахуванням спрямованості нашої держави на інтеграцію в європейський культурний простір зазначаємо важливість визначення міжкультурного контексту, врахування міжпредметної інтеграції, встановлення мистецького контексту в процесі вивчення творів української і зарубіжної літератур та історичних періодів формування української державності.

В основі вивчення мовно-літературних дисциплін закладено *текстоцентричний принцип*. Через аналіз змісту тексту, і глибше – закладених художніх особливостей, розгляд образів-персонажів як певної поведінкової моделі виховується повага до національних традицій і символів українського народу, повага до людей інших національностей, їхніх звичаїв і традицій, почуття гордості за відомих людей України, турботливе ставлення до цінностей і надбань нашої країни.

Виробленню в учнів власних життєвих стратегій, поведінкових еталонів, засвоєнню національних цінностей у родині та школі сприяє вивчення літератури.

У межах науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» надзавданням вчителя на уроках української літератури стає створення ситуації успіху (технологія життєтворчості), розвиток критичного мислення, здатність до аргументованого доведення своїх позицій, що стане дуже важливим складником підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання в старшій профільній школі.

Компетентнісний потенціал забезпечує можливість формування в процесі вивчення предмета всіх ключових компетентностей (див. подану нижче таблицю).

Компетентнісний потенціал предмета «Українська література»		
№ п/п	Ключова компетентність	Уміння і ставлення, формування яких можна забезпечити засобами предмета
1.	Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовою	<i>Уміння:</i> - розуміти україномовні тексти різних жанрів і стилів; - послугуватися державною мовою в різноманітних життєвих ситуаціях; - застосовувати різноманітні комунікативні стратегії залежно від мети спілкування; - толерантно дискутувати, відстоювати власну думку. <i>Ставлення:</i> - поцінування краси й багатства української мови; - усвідомлення ролі української мови як ключового чинника творення нації і держави, самоствердження особистості; - відстоювання права спілкуватися українською мовою в різноманітних сферах життя суспільства
2.	Спілкування іноземними мовами	<i>Уміння:</i> - порівнювати оригінальні художні тексти та їх україномовні переклади. <i>Ставлення:</i> - утвердження багатства української мови; - обстоювання можливості перекладу українською мовою будь-якого тексту іноземної мови;

		розуміння ролі іноземної мови як засобу пізнання іншого світу, збагачення власного культурного досвіду.
3.	Математична компетентність	<i>Уміння:</i> - узагальнювати інформацію, виокремлюючи головне (мистецькі тенденції) та другорядне (літературні явища); - розвивати абстрактне мислення; - установлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; - чітко формулювати визначення й будувати гіпотези; - перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема). <i>Ставлення:</i> - здатність порівнювати, оцінювати літературні факти, явища, процеси; - прагнення висловлюватися точно, логічно та послідовно.
4.	Компетентності у природничих науках і технологіях	<i>Уміння:</i> - критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі, відображені у творах літератури; - розуміти взаємозв'язок діяльності людини та наслідків цієї активності у природі та світі загалом. <i>Ставлення:</i> - готовність до опанування новітніми технологіями; - оперативне реагування на технологічні зміни.
5.	Інформаційно-цифрова компетентність	<i>Уміння:</i> - діяти за алгоритмом; - працювати в різних пошукових системах для отримання потрібної інформації; - розпізнавати маніпулятивні технології і протистояти їм; - грамотно й безпечно спілкуватися в мережі Інтернет. <i>Ставлення:</i> - прагнення дотримуватися етичних норм у віртуальному інформаційному просторі; - задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі; - критичне ставлення до медійної інформації.
6.	Уміння вчитися впродовж життя	<i>Уміння:</i> - визначати мету і цілі власної діяльності й розвитку, планувати й організовувати їх, здійснювати задумане, рефлексувати й оцінювати результат; - використовувати різноманітні стратегії навчання; - користуватися різними джерелами інформації; - знаходити, аналізувати, систематизувати й узагальнювати одержану інформацію, перетворювати її з однієї знакової системи в іншу; - працювати в парі, групі; - читати, використовуючи різні види читання: ознайомлювальне, вибіркове, навчальне тощо; - постійно поповнювати власний словниковий запас; - застосовувати комунікативні стратегії відповідно до мети й ситуації спілкування. <i>Ставлення:</i> - прагнення використовувати українську мову в різних життєвих ситуаціях; - готовність удосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію; - розуміння ролі читання для власного інтелектуального зростання.
7.	Ініціативність і	<i>Уміння:</i>

	підприємливість	– аналізувати життєву ситуацію з певної позиції; – презентувати власні ідеї та ініціативи чітко, грамотно, використовуючи доцільні мовні засоби; – використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей. <i>Ставлення:</i> – готовність брати відповідальність за себе та інших; – розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.
8.	Соціальна та громадянська компетентності	<i>Уміння:</i> – толерантно відстоювати власну позицію в дискусії; – розрізняти маніпулятивні технології і протистояти їм; – аргументовано й грамотно висловлювати власну думку щодо суспільно-політичних питань; – уникати дискримінації інших у процесі спілкування; – критично оцінювати тексти соціально-політичного змісту. <i>Ставлення:</i> – повага до різних поглядів, ідей, вірувань; – здатність співчувати, довіряти й викликати довіру; – поцінування людської гідності; – повага до закону та правових норм; – утвердження права кожного на власну думку.
9.	Обізнаність та самовираження у сфері культури	<i>Уміння:</i> – зіставляти специфіку розкриття певної теми (образу) в різних видах мистецтва; – ідентифікувати себе як представника певної культури; – визначати роль і місце української культури у світовому контексті; – читати літературні твори, використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; – створювати тексти, висловлюючи власні ідеї, спираючись на досвід і почуття та використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. <i>Ставлення:</i> – поцінування набутоків інших культур, зацікавлення ними; – відкритість до міжкультурної комунікації; – потреба читання літературних творів для естетичної насолоди та рефлексії над прочитаним.
10.	Екологічна грамотність і здорове життя	<i>Уміння:</i> – ілюструвати екологічні проблеми прикладами з художніх творів; – усвідомлювати наслідки глобалізаційних процесів у світі; – бережливо ставитися до природи як важливого чинника реалізації особистості; – розуміти переваги здорового способу життя; – адекватно реагувати на екологічні виклики сьогодення. <i>Ставлення:</i> – усвідомлення людини як частини природи, незворотності покарання за зло, причинене довкіллю; – аналіз літературних текстів (епізодів) екологічного спрямування, усні / письмові презентації в рамках дослідницьких проєктів; – готовність зберігати природні ресурси для сьогодення та майбутнього.

Компетентнісна спрямованість навчання досягається шляхом уведення наскрізних змістових ліній.

Мета наскрізних ліній – «сфокусувати» увагу й зусилля вчителів-предметників, класних керівників, зрештою, усього педагогічного колективу на досягненні життєво важливої для учня й суспільства мети, увиразнити ключові компетентності.

Для наскрізної лінії **«Екологічна безпека та сталий розвиток»** – це формування в учнів соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості, у результаті яких вони дбайливо й відповідально ставитимуться до довкілля, усвідомлюючи важливість сталого розвитку для збереження довкілля й розвитку суспільства.

Метою вивчення наскрізної лінії **«Громадянська відповідальність»** є формування відповідального члена громади й суспільства, який розуміє принципи й механізми його функціонування, а також важливість національної ініціативи; ґрунтується у своїй діяльності на культурні традиції і вектори розвитку держави.

Вивченням наскрізної лінії **«Здоров'я і безпека»** прагнемо сформувати учня духовно, емоційно, соціально й фізично повноцінним членом суспільства, який здатний дотримуватися здорового способу життя, допомагати у формуванні безпечного здорового життєвого середовища.

Вивчення наскрізної лінії **«Підприємливість і фінансова грамотність»** забезпечить краще розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо); сприятиме розвитку лідерських ініціатив, здатності успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі.

Українська література як навчальний предмет має досить значний потенціал для реалізації наскрізних ліній:

«Екологічна безпека та сталий розвиток» (НЛ–1):

Уміння:

- наводити приклади з художніх творів, у яких порушені проблеми екологічної безпеки;
- формулювати зв'язне висловлювання про проблеми навколишнього середовища;
- дискутувати з цього приводу.

Ставлення:

- сприймання природи як цілісної системи;
- усвідомлення взаємозв'язку людини і природи;
- розуміння важливості екологічної безпеки;
- готовність долучитися до захисту навколишнього середовища.

«Громадянська відповідальність» (НЛ–2):

Уміння:

- наводити приклади з художніх творів, де герої проявляють активну громадянську позицію; висловлювати ставлення до порушених проблем;
- твердо, але толерантно відстоювати свої погляди в дискусії;
- працювати в парі, групі, виконувати доручену роль;
- приймати спільне рішення.

Ставлення:

- відчуття себе членом спільноти;
- усвідомлення важливості активної громадянської позиції;
- готовність брати на себе відповідальність;

«Здоров'я і безпека» (НЛ–3):

Уміння:

- знаходити необхідну інформацію про здоров'я, критично оцінювати її;
- використовувати набуті знання і вміння для забезпечення безпеки своєї й інших;
- наводити приклади з художніх творів, де порушені ці проблеми;
- діяти в ситуаціях, загрозливих для здоров'я.

Ставлення:

- усвідомлення власного здоров'я як цінності не лише особистої, а й суспільної;
- ведення здорового способу життя й пропаганда його;
- усвідомлення залежності й впливу власної поведінки на здоров'я і безпеку свою й оточення.

«Підприємливість і фінансова грамотність» (НЛ–4):

Уміння:

- наводити приклади з художніх творів, де порушені ці проблеми;
- використовувати набуті знання і вміння з метою реалізації задуманих проєктів.

Ставлення:

- готовність проявляти ініціативу.

У навчальній програмі ці аспекти відображено в переліку очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів із зазначенням тієї чи іншої наскрізної лінії (НЛ–1, НЛ–2, НЛ–3, НЛ–4).

Вивчення української літератури відбувається із залученням широкого **мистецького контексту (МК)**, а також **міжпредметних зв'язків — МЗ** (*українська мова, історія, зарубіжна література, іноземні мови, образотворче мистецтво, музика, природознавство, географія, естетика, етика тощо*).

Задля осучаснення змістового компоненту програми та актуалізації компетентнісного підходу запропоновано рекомендаційні рубрики: **«Мистецький контекст» (МК)**, у якій подано зразки різних видів мистецтв, з якими вчитель, на власний розсуд, *може ознайомити* учнів; **«Сучасна українська дитяча й підліткова література» (СЛ)**, у якій запропоновано сучасні твори, які ідейно та тематично пов'язані із запропонованими для текстуального вивчення.

У рубриці **«Зміст навчального матеріалу»** пропонуються вступні тези до кожного розділу чи теми, коротка характеристика творчості письменника, анотації до творів, що враховують сучасні літературознавчі оцінки (у доступних для школярів межах); вводяться необхідні під час розгляду та аналізу художніх творів нові теоретичні поняття. Водночас ураховано навчально-методичні особливості шкільного літературознавства, виховну, естетичну мету вивчення художнього твору.

Однак ця рубрика не повинна сприйматися догматично. Права та обов'язки педагогічних

працівників закладів загальної середньої освіти врегульовано статтею 54 Закону України «Про освіту». Педагогічні працівники мають право на: академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі; розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання.

Підрубрика **ТЛ** (теорія літератури) ураховує лише початкові, доступні дітям знання про художні засоби, жанри, літературознавчі поняття тощо, необхідні під час розгляду художнього твору як явища мистецтва слова. До того ж кожне з них зазначається лише один раз, надалі вони лише повторюються, закріплюються – відповідно до вибору й фахової компетентності вчителя, підготовленості учнів.

Рубрика **«Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності»** містить перелік умінь, навичок, ціннісних ставлень, які передбачено сформувати в результаті вивчення теми, і коло необхідних для цього знань.

Програма кожного класу завершується **узагальненим** переліком очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності. Перераховані в ньому предметні уміння і навички взято зі списку кожної навчальної теми. Вони в сукупності складають основу предметної (літературної) компетентності. Загальнонавчальні уміння й навички (ключові компетентності) забезпечують становлення суб'єктності учня-читача, його автономності, яка є осердям компетентнісного навчання.

Демократична орієнтація програми спрямована на постійну творчу співпрацю, діалог учителя, учня з художнім твором, дає широкий простір для самостійного сприйняття й осмислення літератури як явища мистецтва.

5 клас

Усього – 52 год. На тиждень – 1,5 год. Література рідного краю – 2 год.

Позакласне читання – 2 год. Розвиток мовлення – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення). Виразне читання – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення).

Обов'язкова кількість видів контролю

	I семестр	II семестр
Контрольні роботи у формі:	2	3
контрольного класного твору	–	1

інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2
Уроки розвитку мовлення	1 (усно)	1 (письмово)
Уроки позакласного читання	1	1
Уроки літератури рідного краю	1	1
Уроки виразного читання	1	1
Перевірка зошитів	4	5

Кількість годин (орієнтовно)	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає про роль художнього слова в житті людини, специфіку художнього образу; називає види мистецтва; уміє порівняти художню творчість з іншими видами діяльності людини. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: застосовує набуті знання для компаративного аналізу творів української та зарубіжної літератур; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва; визначає роль і місце української літератури в загальноєвропейському і світовому контекстах. НЛ-2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості літератури як мистецтва слова в житті людини.</i>	ВСТУП Слово в житті людини. Художня література як мистецтво слова. Види мистецтва.
4	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає про виникнення міфів, легенд і переказів; переказує міфи й легенди, тлумачить їхній зміст; розуміє роль і місце реального та фантастичного в житті.	СВІТ ФАНТАЗІЇ ТА МУДРОСТІ Початок словесного мистецтва: фольклор і літописи. Міфи і легенди давніх українців Міфи як первісні уявлення про всесвіт і людину, реальні та фантастичні елементи людської поведінки. Легенди: «Берегиня», «Чому пес

	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує отриману інформацію, узагальнює, систематизує її; визначає причиново-наслідкові зв'язки між явищами. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> Шанобливе ставлення до світоглядних уявлень наших предків.	живе коло людини?» (за С. Плачиндою), «Неопалима купина» (за Є. Шморгуном), «Як виникли Карпати», «Чому в морі є перли і мушлі». Народні перекази. «Прийом у запорожців». Звичаї та традиції запорозьких козаків. ТЛ: фольклор, легенда (повторення), міф, переказ. МЗ: Зв'язок із історією походження української державної символіки (тризуб).
4	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає зміст українських казок; розуміє особливість побудови народної казки, роль у ній фантастичного елементу; виразно і вдумливо читає казки; виявляє спільне та відмінне між міфом та казкою, переказує їх; характеризує казкових героїв, аналізує реальне і фантастичне; пояснює народні уявлення про добро і зло, красиве і потворне, смішне і страшне (на основі текстів казок). <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює власні міркування про зміст казок; проводить аналогії із сучасним життям. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> Усвідомлення постійної присутності в житті, у душі людини добра і зла, красивого і потворного. Розуміння ролі творчих здібностей (уяви, фантазії, прагнення експериментувати) у розвитку й самореалізації людини.	Народні казки «Яйце-райце». Світогляд народу, його морально-етичні принципи в казці; зв'язок із міфами. «Мудра дівчина», «Ох», «Летючий корабель». Тематика народних казок, їхні різновиди (про звірів, побутові, чарівні (героїко-фантастичні)). Побудова казки, її яскравий національний колорит. Народне уявлення про добро і зло в казці. Фантастичне і реальне, смішне і страшне, красиве і потворне в казках. ТЛ: народна казка, тема, гіпербола. МЗ: Спорідненість українських казок із казками народів світу (зарубіжна література). СЛ: Сучасні казки: Фоззі. «Гупало Василь. П'ять з половиною пригод».
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розрізняє види загадок, відгадує їх,	Із народної мудрості Загадки Загадка як вид усної народної

	пояснює логіку їх відгадування; розглядає і пояснює особливості будови загадки, роль у ній метафори; самостійно складає загадки; називає види прислів'їв і приказок; розуміє їхню дотепність і мудрість. Ключові компетентності Учень / учениця: використовує українську мову для духовного, культурного й національного самовияву; відрізняє прислів'я від приказки та пояснює їх, проєктуючи на ситуації сучасного життя; шукає загадки, написані іншими народами; порівнює їхні спільні та відмінні риси; створює і розгадує ребуси, кросворди, цифрограми та шифрограми. НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Шанобливе ставлення до кмітливості та мудрості нашого народу. Усвідомлення потреби розвивати логічне мислення, допитливість, спостережливість, уважність, кмітливість як важливі елементи розумової діяльності людини.</i>	творчості. Розгляд змісту і форми загадок. Види загадок (<i>про людей, їхнє життя, про природу та її явища, про рослини, тварин</i>). Прислів'я та приказки Народне уявлення про довколишній світ та оцінка його в прислів'ях і приказках. ТЛ: загадка, прислів'я, приказка, метафора. СЛ: авторські казки Сашка Лірника (Олександра Власюка). О. Бурбело. «Первоцвіт: казки, легенди, вірші, смішинки та загадки».
2	Предметні компетентності Учень / учениця: розповідає про дитинство письменника, про Івана Франка-казкаря; пояснює особливість літературної казки; знає зміст казки, переказує її фрагменти; виразно і вдумливо читає казку в дійових особах; аналізує поведінку Лиса; розрізняє головних персонажів і другорядних. Ключові компетентності Учень / учениця: дає власну оцінку вчинкам і поведінці персонажів; прогнозує можливі	Літературні казки Іван ФРАНКО. «Фарбований Лис» Дитинство письменника. І. Франко – казкар (зб. «Коли ще звірі говорили»). Зміст казки, образ Лиса, риси його характеру. Особливості літературної казки, її відмінність від народної. Засудження нечесності, користолюбства у творі. ТЛ: літературна казка, мова автора і мова персонажів, прозова мова. МЗ: індійська народна казка «Фарбований шакал» (зарубіжна література).

	наслідки діяльності; толерантно відстоює власну позицію в дискусії. НЛ–4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Осмислення негативної ролі лицемірства, зарозумілості та хвалькуватості в житті сучасної людини.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: вдумливо й виразно читає казку; переказує її зміст; знаходить описи зовнішності персонажів, аналізує їх. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: оцінює вчинки персонажів та життєві ситуації, в які потрапляють герої твору; усвідомлює важливість толерантного ставлення до людей у сучасному світі. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Готовність робити добро як спонука до позитивної життєдіяльності.</i>	Василь КОРОЛІВ-СТАРИЙ. «Хуха-Моховинка» Короткі відомості про письменника і його фантастичні казки. Образи фантастичних істот, створені уявою автора на основі українського фольклору. Добро і зло в казці. Світлий, життєствердний погляд на світ. Аналіз зовнішності (портрета) казкових істот. Наскрізний гуманізм казки. ТЛ: портрет. СЛ: Сашко Дерманський. «Казки дракона Омеляка»
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно й осмислено читає казку; розуміє особливості віршованої казки (ритм, риму, поділ на строфи); визначає основні риси характеру дійових осіб твору; простежує різні способи життя та поведінки дійових осіб; пояснює значення для розкриття змісту твору назви казкової країни, імен персонажів казки; виокремлює основні епізоди; пояснює відмінність прозової і віршованої мови казок; висловлює свою думку про прочитане; проводить аналогії із сучасним життям. <u>Ключові компетентності</u>	Василь СИМОНЕНКО. «Цар Плаксі́й та Лоскотон» (оглядово) Цікаві сторінки з дитинства митця. Різні життєві позиції царя Плаксія і Лоскотона (песимістична й оптимістична). Казкова історія і сучасне життя. ТЛ: віршована мова (рима, строфа, ритм), порівняння, епітети. Василь СИМОНЕНКО. «Цар Плаксі́й та Лоскотон» (оглядово) Цікаві сторінки з дитинства митця. Різні життєві позиції царя Плаксія і Лоскотона (песимістична й оптимістична). Казкова історія і сучасне життя. ТЛ: віршована мова (рима, строфа, ритм), порівняння, епітети.

	Учень / учениця: аргументовано і грамотно висловлює власну думку щодо проблем добра і зла у творі, щирості й нещирості, відданості і зради, байдужості і відповідальності, оптимізму і песимізму. НЛ–2,3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення значення для людини та її життя оптимістичного погляду на світ, потреби керувати своїми емоціями.</i>	
4	Предметні компетентності Учень / учениця: переказує твір, читає уривки з нього за ролями; визначає тему повісті та морально-етичні проблеми, коментує їх; характеризує героя, який найбільше сподобався, оцінює його вчинки; пояснює роль діалогів у творі. Ключові компетентності Учень / учениця: аргументовано й грамотно висловлює власну думку щодо проблем відповідальності людини за свої вчинки, підступності, справжньої дружби, духовності, відваги й боягузтва; створює тексти, ілюстрації, комікси, спираючись на досвід і почуття, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби. НЛ–1, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення дбайливого ставлення до свого життя, до інших людей, потреби виховання щирості, відкритості, наполегливості в досягненні поставленої мети, відповідальності за свої вчинки.</i>	Галина МАЛИК. «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії» Повість-казка сучасної дитячої письменниці. Морально-етичні проблеми у творі: добро і зло, відповідальність за свої вчинки, вміння долати перешкоди на шляху до мети. Елементи незвичайного в повісті-казці. Символіка країни Недоладії та її мешканців. ТЛ: повість-казка (повторення). МК: фільм «Аліса в країні див», США, 2010 (кіномистецтво).

	НЛ–1,2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Прагнення розвивати кмітливість, розумові здібності, логічне мислення, пам'ять.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає про історичну і літературну пам'ятку «Повість минулих літ»; розуміє значення давнього літописання для нащадків; розповідає про легендарного Нестора Літописця; аналізує риси характерів руських (українських) князів. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє роль читання впродовж життя для власного зростання; шукає описи живописних та архітектурних пам'яток доби Русі-України, зіставляє з літературним твором; дискутує про зв'язок історичного минулого із сучасністю, важливість знання історії. НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення душевної краси й сили наших предків, любові руських (українських) князів до своєї землі як достойного прикладу для нащадків.</i>	ІСТОРИЧНЕ МИНУЛЕ НАШОГО НАРОДУ Літописні оповіді (подавати на основі «Повісті минулих літ» у переказі В. Близнеця): «Три брати – Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь», «Святослав укладає мир з греками...», «Володимир вибирає віру», «Розгром Ярославом печенігів. Початок великого будівництва в Києві. Похвала книгам» (з твори – на вибір учителя) «Повість минулих літ» – найдавніший літопис нашого народу. Значення літописання для нащадків. Казкові й історичні мотиви літописних сюжетів. Любов руських (українських) князів до своєї землі, їхня сила духу, воля, благородство, сміливість, рішучість, вірність тощо. ТЛ: літопис. МЗ: доба Русі-України (історія України). МК: ілюстрація Георгія Якутовича до «Повісті минулих літ» (образотворче мистецтво); пам'ятний знак Василя Бородея «Засновникам Києва», пам'ятник Володимирі В. Демута-Малиновського (скульптура), ораторія Лесі Дичко «І нарекоша ім'я Київ» (музичне мистецтво).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно й усвідомлено читає поезії; визначає засоби поетичної мови; розповідає про давньоруських князів; висловлює власні міркування про зміст заповіту Ярослава Мудрого і його актуальність; виразно в особах	Олександр ОЛЕСЬ. «Заспів», «Україна в старовину», «Похід на Царгород», «Ярослав Мудрий» (із кн. «Княжа Україна») (1 на вибір учителя), «Микита Кожум'яка» Поезії з книги «Княжа Україна», їх зв'язок із літописами. Поетична оповідь про минуле нашого народу, князів Русі-України, їхню

	читає драму-казку «Микита Кожум'яка», виокремлює в ній найнапруженіші епізоди; розуміє і пояснює своєрідність побудови драматичного твору. Ключові компетентності Учень / учениця: розуміє зв'язок історичного минулого із сучасністю; створює власну драму-казку на І дію про Микиту та його нові пригоди, презентацію про життя і вірування давніх українців, про Ярослава Мудрого та його бібліотеку, про благородного Святослава; дискутує про важливість вивчення історії своєї держави. НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Зацікавлення історичним минулим українського народу, шанобливе ставлення до заповітів наших предків та осмислене їх виконання.</i>	мудрість, благородство, хоробрість, любов до рідної землі. Драматичний твір на тему народної казки. ТЛ: драматичний твір і його побудова. МК: мультфільм «Микита Кожум'яка», 2016 (кіномистецтво).
3	Предметні компетентності Учень / учениця: переказує найяскравіші фрагменти твору; характеризує образи головних героїв. Ключові компетентності Учень / учениця: дискутує про значення історичного минулого для сучасної людини; аргументовано й грамотно висловлює власну думку щодо проблем, порушених у творі; створює презентацію і карту про місця подорожі головних героїв; створює ілюстрації / буктрейлер до твору. НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Розуміння потреби формувати</i>	Зірка МЕНЗАТЮК. «Таємниця козацької шаблі» Пригодницька повість про мандрівку історичними місцями сучасної України. Фантастичне і реальне в ній. Історичне минуле нашого народу в житті сучасної людини. Образи козаків та символіка козацької шаблі у творі. Екзотика старовинних українських замків. ТЛ: епічний твір. МЗ: козацька доба (історія України). МК: документальні фільми про козацьку звиягу та про козацьку шаблю із серії «Козацька звиягу»; проект «Історія українських земель. Козаки». Серія 1 (кіномистецтво).

	національну самосвідомість, плекати патріотичні почуття, мати громадянську позицію.	
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно, осмислено читає загадки, пояснює способи їх відгадування; коментує особливості поетичних загадок Л. Глібова, роль у них казкових елементів, фольклорної основи, гумору, пестливих слів. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: створює власне висловлення, твори-асоціації, ілюстрації на тему віршованих загадок Л.Глібова, спираючись на досвід і почуття, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби.	Леонід ГЛІБОВ. «Химерний, маленький...», «Що за птиця?», «Хто вона?», «Хто розмовляє?», «Хто сестра і брат?» Відомий український поет і байкар. Фольклорна основа його віршованих загадок. ТЛ: акровірш (повторення). СЛ: поезія Григорія Фальковича.
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: пригадує відомості про Україну часів Т. Шевченка; розповідає про дитинство поета і його родину; відтворює настрої пейзажних поезій; описує власні відчуття, викликані художнім словом; виразно читає поезії; знаходить у них порівняння, персоніфікацію, пояснює їхню роль. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: створює презентації про живописні твори-пейзажі Т. Шевченка; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва; дискутує щодо проблеми впливу природи на життя людини. Вивчає напам'ять: «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...». НЛ–1,2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u>	РІДНА УКРАЇНА. СВІТ ПРИРОДИ Тарас ШЕВЧЕНКО. «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...» Степан ВАСИЛЬЧЕНКО. РІДНА УКРАЇНА. СВІТ ПРИРОДИ Тарас ШЕВЧЕНКО. «За сонцем хмаронька пливе...», «Садок вишневий коло хати...» Степан ВАСИЛЬЧЕНКО. «В бур'янах». Розповідь про поета, його дитинство (на основі повісті <i>Степана Васильченка</i>). Картини довколишнього світу, природи в поезіях Тараса Шевченка — художня реальність, створена уявою митця за допомогою засобів образної мови. ТЛ: персоніфікація, ліричний твір. МК: репродукція картини Т. Шевченка «Селянська родина» (образотворче мистецтво); музичні

	<i>Розуміння важливості виховання естетичного смаку, усвідомлення естетичної насолоди від твору мистецтва, спонукання до оптимістичного, життєствердного погляду на світ.</i>	твори на слова Т. Шевченка композиторів: М. Лисенка, Я. Степового, Г. Хоткевича та інших; сучасні музичні інтерпретації (музичне мистецтво).
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно і вдумливо читає поезії; висловлює думки про них; аналізує кольорову «палітру» віршів; відтворює в уяві подібні картини природи. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: осмислює важливість збереження довкілля для сьогодення та майбутнього; висловлює міркування про способи вираження любові до рідної землі, відповідальність кожної людини за збереження природи, дискутує про це. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). НЛ–1,2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості розвитку естетичного смаку, відчуття краси образного слова, абстрактного мислення, спостережливості, уміння доводити власну думку.</i>	Павло ТИЧИНА. «Не бував ти у наших краях!», «Гаї шумлять...», «Блакить мою душу обвіяла...» Коротко про поета і край, де він народився. Майстерне відтворення краси природи, яка надихає ліричного героя й зміцнює його патріотичні почуття. Мелодійність віршів П. Тичини. ТЛ: ліричний герой. МК: Г. Майборода «Гаї шумлять», сучасні музичні інтерпретації творів П.Тичини (музичне мистецтво).
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно і вдумливо читає поезії; виокремлює в них образ ліричного героя, відтворює його емоції та почуття, порівнюючи із власним образним баченням природи. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє важливість збереження довкілля для майбутнього; створює малюнки-асоціації до віршів і	Максим РИЛЬСЬКИЙ. «Дощ» («Благодатний, довгожданий...»), «Осінь-маляр із палітрою пишною...» Основні відомості про поета. Краса рідної природи й відтворення її поетом засобами поетичної мови. Єдність людини і природи, зв'язок між станом людської душі та довкіллям. МК: репродукції картин українських художників про дощ та осінь (образотворче мистецтво), цикл «Чотири

	пояснює їх; знаходить репродукції картин українських художників про дощ та осінь, музичні композиції на теми віршів, коментує їх. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). НЛ–1 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення образного бачення світу як важливого чинника розвитку творчих здібностей.</i>	пори року» А. Вівальді, «Пори року» П. Чайковського (музичне мистецтво).
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно і вдумливо читає поезії; виокремлює в них образ ліричного героя та інші образи поезії. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє красу природи, важливість збереження її чистоти; порівнює свої асоціації про вітер, ніч, весну з зображеним у поезії. НЛ–1 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення образного бачення світу як важливого чинника розвитку творчих здібностей.</i>	Богдан-Ігор АНТОНІЧ. «Ранній вітер», «Пейзаж з вікна» Єдність людини і природи. Образи поезій: вітер, день, ніч як прояв закономірностей світу та рухливості (неспокою) життя людини. МЗ: поезії Омара Хайяма, Волта Вітмена.
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: переказує оповідання; визначає його тему та жанрові особливості; коментує фрагмент, що найбільше вражає; характеризує образи; дає власну оцінку зображуваному; міркує про великий світ природи й людину в ньому, про добро і зло, любов і милосердя. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: ілюструє екологічні проблеми на	Євген ГУЦАЛО. «Лось» Основні відомості про письменника. Вічне протистояння добра і зла – наскрізна тема світового мистецтва. Порушення цієї теми в оповіданні «Лось». Співчуття, милосердя – шлях до перемоги добра. Образи хлопчиків, їхня невідступність у захисті гуманних переконань. ТЛ: оповідання. МЗ: тварини, які живуть у лісах

	прикладі твору, дискутує про них; усвідомлює важливість бережливого ставлення до природи. НЛ–1 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Розуміння важливості турботи про світ природи і рідних людей як неодмінної ознаки гуманної, гідної поведінки.</i>	України (природознавство); твори про світ природи: Р. Кіплінг. «Мауглі», Е. Сетон-Томпсон. «Ведмежа Джонні» (зарубіжна література).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: переказує цікавий епізод із дитинства письменника; знаходить у творі описи природи; пояснює їх роль в оповіданні; розповідає про особливості характеру Олеся, його обдарованість; складає план до характеристики цього образу; висловлює власні міркування про характер хлопчика, оцінює його незвичну поведінку; пояснює назву оповідання; порівнює літературного героя із собою. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує ситуацію з погляду гуманізму, толерантного ставлення до людей; придумує власне закінчення оповідання; знаходить інформацію про «білих ворон», які стали відомими в царинах різних видів мистецтва. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення особливого призначення на землі кожного. Потреба збереження індивідуальних особливостей людини як важливих чинників її майбутньої максимальної самореалізації.</i>	Григор ТЮТЮННИК. «Дивак» Короткопро письменника. Ідея неповторності й багатства внутрішнього світу людини. Паралельність і єдність двох світів – природи й людини, зображених в оповіданні. Точність і лаконізм описів природи. Допитливий, чуйний, добрий хлопчик Олень, його жага пізнати загадковий світ природи, уміння фантазувати, уявляти. Гідна поведінка Олеся як позиція особистості.
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: уміє переказати найцікавіші епізоди повісті; характеризує головного героя	Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ. «Сіроманець» Захоплива й драматична історія про хлопчика й вовка як приклад гармонії

	за планом; презентує однокласникам власне закінчення твору. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: зіставляє специфіку розкриття теми в літературі і кіномистецтві; дискутує про проблеми екології, відповідальності за братів менших, толерантно відстоює власну позицію в дискусії. НЛ–3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення значення людяності, доброти в житті, прагнення гармонії з природою.</i>	людини й природи. Гуманізм повісті. Доброта, вигадливість, рішучість Сашка, його здатність на самостійні вчинки, особливо у відстоюванні своєї позиції. МК: фільм «Сіроманець», 1989; режисер П. Марусик (кіномистецтво).
2 (упрод вж року)	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає про письменників-земляків, їхні твори; розуміє зміст цих творів; виразно читає і висловлює власну думку про них. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: усвідомлює роль читання для власного зростання впродовж життя. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості шанобливого ставлення до митців свого краю як до особливо обдарованих людей, співців рідної землі.</i>	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення з доступними для сприйняття й цікавими творами письменників-земляків.
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: згадує про письменників і твори, що вивчались упродовж року; закріплює вміння висловлювати власні міркування про найулюбленіші твори. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця:	УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, що вивчались упродовж року й викликали найбільше роздумів, суперечок, зацікавлення.

	аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; узагальнює одержану інформацію; визначає необхідність додаткової інформації, шукає її в мережі Інтернет та інших джерелах. НЛ–1, 2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення того, що власна думка і власна позиція – важливі для успішної особистості, необхідні для життя.</i>	
--	---	--

6 клас

Усього – 52 год. На тиждень – 1,5 год. Література рідного краю – 2 год.
Позакласне читання – 2 год. Розвиток мовлення – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення). Виразне читання – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення).

Обов'язкова кількість видів контролю

	I семестр	II семестр
Контрольні роботи у формі:	2	3
контрольного класного твору	1	1
інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	1	2
Уроки розвитку мовлення	1 (усно)	1 (письмово)
Уроки позакласного читання	1	1
Уроки літератури рідного краю	1	1
Уроки виразного читання	1	1
Перевірка зошитів	4	5

Кількість годин (орієнтовно)	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> знає про рукописні книги часів Русі-	ВСТУП Книжка в житті людини. Творча майстерня автора від давнини до сьогодення. Зміни формату книги

	України, про автора «Повісті минулих літ» Нестора Літописця; про сучасні формати книги; розуміє роль книжки в житті людини, складність і особливість процесу творчості, місце в ньому уяви й фантазії митця, роль читача в «житті» художнього твору; пояснює, де можна «зустрітися» з літературою (літературні журнали, радіопередачі, телебачення, театр, книгарні, бібліотеки, Інтернет); аргументує індивідуальні читацькі інтереси. Ключові компетентності Учень / учениця: зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва; створює презентацію про історію книжки; усвідомлює роль читання впродовж життя для власного зростання; розуміє необхідність додаткової інформації; знаходить її в мережі Інтернет та інших джерелах. НЛ–1 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення потреби шанобливого ставлення людей до книжки, до освіти.</i>	впродовж віків. Сучасний читач і його роль у новому «житті» твору. МЗ: культура часів Русі-України (історія України).
5	Предметні компетентності Учень / учениця: знає про виникнення народної обрядової поезії, її різновиди; розповідає про головні календарні обряди українців; розрізняє і називає різновиди календарно-обрядових пісень; виразно і вдумливо читає їх, коментує зміст; виокремлює й пояснює роль художніх засобів. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює судження про роль колискової пісні в житті людини, про роль сім'ї та тепло рідного дому, про відповідальність кожного за збереження духовної спадщини для	ЗАГАДКОВО ПРЕКРАСНА І СЛАВНА ДАВНИНА УКРАЇНИ Календарно-обрядові пісні Роль і місце пісні в житті українців. Головні календарні обряди. Народна обрядова пісня, її різновиди. <i>Пісні літнього циклу:</i> «У ржі на межі», «Ой біжить, біжить мала дівчина», «Проведу я русалочки до бору» (русальні); «Заплету віночок», «Ой вінку мій, вінку», «Купайло, Купайло!» (купальські); «Маяло житечко, маяло», «Там у полі криниченька» (жнивварські) – на вибір. <i>Пісні зимового циклу:</i> «Ой хто, хто Миколая любить», «Засівна», «Нова радість стала», «Добрий вечір тобі, пане господарю!», «Щедрик, щедрик,

	майбутніх поколінь; описує образ матері над колискою дитини (за творами літератури та живопису). Вивчає напам'ять: 2 пісні (на вибір учня). НЛ–1,2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Прагнення відроджувати й вивчати оригінальну творчість народу. Повага до прадавніх вірувань наших предків, гордість за свій талановитий народ, любов до рідних.</i>	щедрівочка» (на вибір). <i>Веснянки: «Ой весна, весна — днем красна», «Ой кувала зозуленька», «А в кривого танця»</i> (на вибір). Народні колискові пісні «Ой ти, коте, коточок», «Ой ну, люлі, дитя, спать» Провідні мотиви, лексичні особливості колискових. Календарно-обрядові пісні рідного краю. ТЛ: народна пісня, колискова, рефрен, анафора. МК: фольклорна спадщина інших слов'янських народів (зарубіжна література); К. Стеценко. «Колядки», М. Леонтович. «Щедрик», М. Лисенко. Музичні обробки українських веснянок; колискові пісні у виконанні Росави (музичне мистецтво); А. Петрицький «Різдвяний ранок», С. Васильківський. «Весна в Україні» (образотворче мистецтво).
3	висловлює судження про значення національного гімну в житті народу; розкриває особливості художнього втілення теми України у творах різних митців. Вивчає напам'ять: «Ще не вмерла Україна...» та 1 пісню (на вибір). НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Осмислення почуття патріотизму, утвердження віри в щасливе майбутнє свого народу.</i>	Пісні літературного походження «Ще не вмерла Україна...» П.ЧУБИНСЬКОГО і М.ВЕРБИЦЬКОГО – національний гімн нашої держави. Легенда про дівчину-Україну, яку Господь обдарував піснею, та її зв'язок із «Молитвою» О. КОНИСЬКОГО й М. ЛИСЕНКА, духовним гімном України. «Ой, у лузі червона калина похилилася» С. ЧАРНЕЦЬКОГО і Г. ТРУХА — пісня, що стала народною. Патріотичні мотиви пісень літературного походження. ТЛ: гімн. МК: гімн України (музичне мистецтво).
1	Предметні компетентності Учень / учениця: розповідає коротко про письменника; виразно і вдумливо читає поему; визначає головну думку; розповідає про життя ханського сина в полоні руського князя й пояснює, чому він забув рідний край; характеризує образ юнака-половця; співвідносить давноминулі події, описані в поемі, із сучасністю.	Микола ВОРОНИЙ. «Євшан-зілля» Коротко про письменника. Патріотичні почуття й толерантне ставлення до інших народів у поемі «Євшан-зілля». Роль слова, пісні, історії в житті будь-якої людини. Краса природи рідного краю. ТЛ: ліричний герой (повторення), ліро-епічний твір, поема.

	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє значення історичної пам'яті для кожної людини; пояснює важливість приналежності до свого народу; висловлює судження про її історичну основу, зв'язок із літописною легендою; коментує власне розуміння почуття патріотизму; усвідомлює роль слова в житті людини. НЛ-2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості історичної пам'яті для кожної людини та приналежності до свого народу, національної свідомості, вірності Батьківщині.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає про життя Т. Шевченка в Петербурзі; знає зміст твору, виразно й осмислено читає окремі фрагменти; розкриває історичну основу поеми «Іван Підкова»; висловлює судження про риси й поведінку козацького ватажка; пояснює особливості художніх засобів у зображенні штормового моря, бою. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє важливість знання історії рідного народу; висловлює власну думку щодо суспільно-політичних питань. НЛ-2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення того, що героїзм і мужність – ознаки лицарських чеснот українських козаків – духовний спадок нащадкам.</i>	Тарас ШЕВЧЕНКО. «Думка» («Тече вода в синє море»), «Іван Підкова» (без вступу) Відомості про перебування поета в Петербурзі. Патріотичні мотиви творів Т. Шевченка. Зображення історичного минулого. Героїзм та відвага козаків та їхнього ватажка. Специфіка ліричних і ліро-епічних творів. МЗ: козацька доба (історія України). МК: пізнавальна програма «Тарас Шевченко в Петербурзі» (архів Першого національного каналу); «Тече вода в синє море / Думка» на слова Тараса Шевченка. Виконує Олекса Керекеша, гурт «Фата Моргана» (музичне мистецтво).
4	<u>Предметні компетентності</u>	Володимир РУТКІВСЬКИЙ. «Джури

	Учень / учениця: уміє визначити історичну основу твору; знаходить і коментує описи природи, портрети персонажів, їхні вчинки; аналізує роль художніх засобів. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює власні судження про героїство та вміння з честю вийти із найскладніших ситуацій козака-характерника Швайки та його юних помічників Грицика та Санька; зіставляє специфіку розкриття історичної теми в літературі та кінематографі; створює презентацію про головних героїв твору; дискутує про проблеми національної свідомості, патріотизму, зрадництва, усвідомленого вибору. НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення лицарства, сміливості, фізичної, духовної сили наших предків, потреби виховання й утвердження цих якостей у наш час.</i>	козака Швайки» («На козацьких островах») Твір про волелюбних, сміливих героїв, які вміють вистояти у складних ситуаціях. Незвичайні здібності козаків-характерників. Сміливість і відвага козацьких джур Грицика та Санька. Засудження підступності, жорстокості та підлості зрадників. Тема боротьби українських козаків проти татарської орди. МЗ: козацька доба (історія України). МК: фільм про козаків-характерників (із серії «Козацька звитяга»).
2	Предметні компетентності Учень / учениця: Розповідає про дитинство Лесі Українки, її мужність, талановитість; усвідомлює і вміє пояснити мотив глибокого родинного зв'язку дитини з батьками; характеризує образ ліричної героїні; висловлює власні роздуми про неї. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює своє ставлення до проблеми бережливого ставлення до природи як важливого чинника реалізації особистості; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі, музиці, кіномистецтві; створює ілюстрації до творів,	Я І СВІТ Леся УКРАЇНКА (Лариса Петрівна Косач). «Мрії», «Як дитиною, бувало...», «Тиша морська» Дитинство поетеси, роль родини в її вихованні. Неповторний світ дитинства в поезіях. Образ мужньої, сильної духом дівчинки, її життєрадісний погляд на світ, вільнолюбство, впевненість, розвинена уява. Значення мистецтва в житті людини. Гармонія людини і природи. МК: фільм про Лесю Українку із циклу «Обличчя української історії» (кіномистецтво). СЛ: поезії Мар'яни Савки, Маріанни Кіяновської, Любові Якимчук.

	відеопоезії. Вивчає напам'ять: вірш «Як дитиною, бувало...». НЛ–1 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення потреби плекати почуття любові до батьків, родини; формування стоїчних рис характеру (мужності, цілеспрямованості, наполегливості); прагнення до самоосвіти.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає цікаві епізоди з життя письменника; знає зміст оповідання; виразно і вдумливо читає епізоди, що найбільше вражають; аналізує епічний твір; називає риси характеру Федька, що вирізняють його з-поміж друзів-однолітків, коментує їх; аналізує роль художніх засобів у творі; знаходить портрет, пейзаж, діалоги; формулює головну думку оповідання. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює своє ставлення до літературних героїв; визначає причиново-наслідкові зв'язки між фактами і явищами; пропонує алгоритм дій. НЛ–1,2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення найважливіших цінностей моралі та етики, що роблять людину духовно багатою і щедрою на добро, порядність, чесність.</i>	Володимир ВИННИЧЕНКО. «Федько-халамидник» Дитинство письменника. Художня розповідь про Федька, його життя, стосунки з однолітками. Добро і зло, благородство і підлість у творі. Щедрий на добро внутрішній світ героя. Федько як особистість. ТЛ: головний герой, другорядні герої.
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно й усвідомлено читає вірші; висловлює судження про почуття ліричного героя; співвідносить їх із пережитими особисто. <u>Ключові компетентності</u>	Станіслав ЧЕРНІЛЕВСЬКИЙ. «Теплота родинного інтиму...», «Забула внучка в баби черевички...» Настрої та почуття, висвітлені в поезіях (любов, доброта, висока духовність). Образ рідної людини та важливість родинних цінностей.

	Учень / учениця: висловлює своє ставлення до проблеми збереження родинних цінностей; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі, музиці, кіномистецтві; створює ілюстрації до творів, відеопоезії; проводить аналогії із власним життям. НЛ-3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Осмислення ролі батьківського дому в житті людини, відповідальності за власну родину.</i>	
1	Предметні компетентності Учень / учениця: розуміє, що світ дитинства – вічне джерело сили, натхнення, мрій, фантазій; виразно й усвідомлено читає поезії, коментує їх; пояснює художні засоби. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює судження про щастя і шляхи до нього, про цінності, які потрібно берегти в сучасному світі; пояснює вплив слова на психічне здоров'я людини. НЛ-2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення ролі почуття дружби в житті людини, уміння бачити красу навколо, цінувати доброту.</i>	Ірина ЖИЛЕНКО. «Жар-Птиця», «Підкова», «Гном у буфеті» Поетичні роздуми про доброту, красу, про людське щастя і шляхи до нього, про те, що може врятувати сучасний світ.
1	Предметні компетентності Учень/учениця: розуміє метафоричність поезій; виразно і вдумливо читає вірші; коментує образне бачення світу, явищ природи в них; пояснює поєднання у творі уявного, фантастичного і реального; висловлює власне бачення образів стежечки, блискавки, веселки тощо. Ключові компетентності Учень / учениця: порівнює твори музичного й образотворчого мистецтв, суголосні поезіям; зіставляє специфіку	Ігор КАЛИНЕЦЬ. «Стежечка», «Блискавка», «Веселка», «Криничка», «Дим» зі збірки «Дивосвіт» (на вибір) Талановитий український поет, автор віршів для дітей. Своєрідність форми його поезій. Персоніфіковані образи природних явищ – дивовижне й незвичайне в повсякденному житті. Гармонія людини і природи. МК: твори музичного, образотворчого декоративно-ужиткового мистецтв, суголосні поезіям І. Калинця.

	розкриття теми в різних видах мистецтва. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). НЛ–1 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення потреби естетичного сприйняття художнього твору.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно і вдумливо читає казки-притчі, коментує їх; знаходить і пояснює фантастичні елементи в них; висловлює судження про важливість проблем, порушених у творах та актуальність їх; знаходить аналогії в повсякденному житті. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: розуміє силу слова; аналізує життєві ситуації з погляду гуманізму, толерантного ставлення до людей; дискутує щодо проблем таланту, неординарності, «білих ворон», спілкування; висловлює власне розуміння ілюстрацій письменниці; створює есе-рефлексію. НЛ–1, 2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення морально-етичних цінностей, що допомагають бачити й розуміти красу світу, гармонійно і щасливо жити в ньому.</i>	Емма АНДІЄВСЬКА. «Казка про яян», «Говорюча риба». Сучасна українська письменниця і художниця. Її казки-притчі. Добро й любов до світу. Порушення питань моралі, дружби, сили слова. Прихований повчальний зміст творів. Принципи толерантного ставлення до інших, вірності мріям, прагнення гармонії зі світом. ТЛ: притча.
4	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає основне про письменника; розуміє поняття романтичного і пригодницького; визначає жанр твору; самостійно ознайомлюється з його змістом; аналізує поведінку героїв, їхні вчинки, моральний вибір у різних життєвих ситуаціях; характеризує улюбленого героя, аргументує свій вибір, розкриває риси його вдачі; виокремлює, виразно читає й коментує	ПРИГОДИ І РОМАНТИКА Всеволод НЕСТАЙКО. «Тореадори з Васюківки» (скорочено) В. Нестайко – визнаний у світі український дитячий письменник. Пригодницький захопливий сюжет, мрія і дійсність, смішне, комічне, романтичне в його пригодницькій повісті для дітей. Образи Яви Реня та Павлуші Завгороднього. Проблеми у творі. ТЛ: повість, пригодницький твір. МЗ: пригоди й романтика у творах

	найцікавіші епізоди тексту. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про зв'язок прочитаного з власними життєвими спостереженнями; усвідомлює себе активним членом соціуму; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі й кіномистецтві; обговорює в групах проблеми дружби та першого кохання; створює правила поведінки в екстремальних ситуаціях; укладає таблицю «Плюси і мінуси «проектів» Яви та Павлуші». НЛ-3,4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості активної життєвої позиції, позитивних рис характеру; сили справжньої дружби та взаємопідтримки.</i>	Д. Дефо, Ж. Верна, Марка Твена (зарубіжна література). МК: кінофільм «Тореадори з Васюківки», 1965; режисер С. Зелікін (кіномистецтво).
3	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про місце уяви, фантазії, романтичності в житті сучасної людини, необхідності навчатися упродовж життя, здобувати досвід; про важливість збереження довкілля для сьогодення та майбутнього; знаходить у тексті реальні (звичайні) та пригодницькі події. НЛ-3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення значення романтичності, життєлюбства в житті людини.</i>	Ярослав СТЕЛЬМАХ. «Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера» Коротко про письменника. Таємничі, веселі й незвичайні події в повісті, передані образним словом. Допитливість, винахідливість, кмітливість хлопчиків – головних героїв.
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає цікавий факт про письменницю; переказує зміст твору, висловлює враження про нього; характеризує образ головного героя Кліма.	Леся ВОРОНИНА. «Таємне Товариство боягузів, або засіб від переляку № 9» Леся Воронина — сучасна письменниця, авторка багатьох книг для дітей. Фантастична, романтична повість про виховання гідності та мужності. Клим Джура – рятівник світу. Його друзі

	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про те, як виховувати в собі риси сміливості, хоробрості, кмітливості, відповідальності; як спрогнозувати можливі наслідки діяльності; зіставляє специфіку розкриття фантастичної теми в літературі й кіномистецтві; знаходить інформацію про українських письменників-фантастів; дискутує про проблеми сміливості і боягузтва. НЛ–1,2,4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Потреба формування позитивного світогляду, доброзичливого ставлення до світу та людей.</i> <i>Усвідомлення ролі навчання, прагнення відкривати світ і себе в ньому, самовдосконалення, самореалізації в житті кожної людини.</i>	й вороги. Еволюція Кліма від боягуза до супергероя. Роль сім'ї у формуванні життєвих переконань людини. Стосунки між різними поколіннями в родині. ТЛ: сюжет, його елементи. МК: науково-популярні фільми про інопланетні цивілізації та паралельні світи.
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розуміє роль гумору в житті українців; знає жанри гумористичних творів, називає їх; розповідає про особливості побудови байки; виразно і вдумливо читає твори Л. Глібова; пояснює головну думку кожної байки та алегоричні образи. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: зіставляє описане в байках із реальним життям, використовуючи виразальні засоби української мови; створює ілюстрації до твору; обговорює в групах проблеми несправедливості, жорстокості, ледарства в байках Л. Глібова і в сучасному житті. НЛ–2,3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u>	ГУМОРИСТИЧНІ ТВОРИ Гумористичне й сатиричне зображення. Жанрова різноманітність гумористичних творів (анекдоти, байки, усмішки, гуморески, співомовки тощо). Роль гумору в житті українців. Леонід ГЛІБОВ. «Щука», «Муха і Бджола», «Жаба і Віл» Визначний український байкар, поет. Викривальна і повчальна спрямованість байок письменника. Побудова байки. ТЛ: гумор (повторення), сатира, байка (повторення), алегорія, мораль. МЗ: Байки Езопа та І. Крилова (зарубіжна література).

	<i>Усвідомлення важливості самокритичного погляду для успішної життєдіяльності людини, потреби життєстверджувальних, оптимістичних настроїв, уміння тактовно реагувати на іронію, гумор.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розуміє вияв народної мудрості в гуморесках, викривальний пафос співомовок; виразно й усвідомлено читає твори; коментує іронічне ставлення автора до негативних рис характеру; виокремлює головну думку кожного твору; характеризує героїв і порівнює їх. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: пояснює зв'язок історичних фактів із їх гумористичним відображенням у співомовках; обґрунтовує власні спостереження над смішними ситуаціями в житті; розуміє роль ініціативності, підприємливості в суспільстві та специфіку лексики твору; застосовує комунікативні стратегії відповідно до мети й ситуації спілкування; створює ілюстрації до твору; віднаходить інформацію про зустріч запорожців із королем. НЛ–2, 3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення, що почуття гумору - ознака духовного здоров'я людини.</i>	Степан РУДАНСЬКИЙ. «Добре торгувалось», «Запорожці у короля» Співомовки С. Руданського — унікальне явище у світовому письменстві. Висміювання моральних вад, негативних рис характеру, авторська симпатія до простої людини, до її розуму, кмітливості, почуття гумору, уміння посміятися над власною безпорадністю та відстояти свою гідність. ТЛ: гумореска, співомовка. МЗ: козацька доба (історія України).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно і вдумливо читає твори, коментує їх; пояснює основні ідеї; аналізує художні особливості гуморесок. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця:	Павло ГЛАЗОВИЙ. «Еволюція», «Найважча роль», «Заморські гості», «Похвала», «Кухлик» (2–3 — на вибір) Іронічно-пародійна, викривальна спрямованість гумористичних і сатиричних творів.

	проводить аналогії з власними спостереженнями; усвідомлює роль мови в житті людини; створює ілюстрації до твору, виразно читає гуморески; дискутує про проблеми мови і народу. Вивчає напам'ять: 1 гумореску (на вибір). НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Оптимістична настанова в житті, уміння іронічно, критично, з почуттям гумору сприймати дійсність і самого себе.</i>	
2 (упродовж року)	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає про письменників-земляків, їхні твори; розуміє зміст цих творів; виразно читає та коментує їх. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: усвідомлює роль читання для власного зростання впродовж життя. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Шанобливе ставлення до митців свого краю як до особливо обдарованих людей, співців рідної землі.</i>	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення із творами письменників-земляків.
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: називає імена митців, твори яких вивчали впродовж року; розповідає про ті, які найбільше сподобалися; пояснює та аргументує свою думку. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; узагальнює інформацію; визначає необхідність додаткової інформації, шукає її в мережі Інтернет та інших джерелах. НЛ–1, 2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u>	УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, які вивчалися впродовж року й викликали найбільше зацікавлення.

	<i>Усвідомлення потреби висловлювати власну думку, захищати власну позицію.</i>	
--	---	--

7 клас

Усього – 52 год. На тиждень – 1,5 год. Література рідного краю – 2 год.
Позакласне читання – 2 год. Розвиток мовлення – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення). Виразне читання – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення).

Обов'язкова кількість видів контролю

	I семестр	II семестр
Контрольні роботи у формі:	2	3
контрольного класного твору	1	1
інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	1	2
Уроки розвитку мовлення	1 (усно)	1 (письмово)
Уроки позакласного читання	1	1
Уроки літератури рідного краю	1	1
Уроки виразного читання	1	1
Перевірка зошитів	4	5

Кількість годин (орієнтовно)	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розуміє функції літератури як мистецтва слова та називає їх. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про функції мистецтва, його місце в житті людини.	ВСТУП Художній твір як явище мистецтва, новий ірреальний світ, створений письменником. Його особливість і значення. Функції мистецтва. МК: образотворче мистецтво, музичне мистецтво, кіномистецтво.

	НЛ–3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення потреби в читанні художніх творів та ознайомленні з іншими видами мистецтва.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розуміє зміст козацьких і чумацьких пісень; добирає висловлювання відомих людей про українські пісні, коментує їх; вдумливо читає суспільно-побутові пісні, коломийки; аналізує їхній зміст, образи, настрої, з'ясовуючи роль художніх засобів, специфічні ознаки народної пісні та коломийки. Вивчає напам'ять: 1 пісню (на вибір). <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про роль народної пісні в житті людини; про відповідальність кожного за збереження духовної спадщини для майбутніх поколінь; розуміє важливість відродження народної творчості для сьогодення; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва. НЛ–2, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Осмислення значення пісенної спадщини українців, усвідомлення важливості відродження й вивчення оригінальної творчості в наш час.</i>	ІЗ ПІСЕННИХ СКАРБІВ Суспільно-побутові пісні «Ой на горі та жінці жнуть», «Ой у степу криниченька». Висловлювання відомих людей про українські народні пісні. Їхнє ідейно-художнє багатство. Жанрово-тематичне розмаїття пісень (<i>суспільно-побутові: козацькі, чумацькі, кріпацькі, солдатські, бурлацькі, заробітчанські тощо</i>), їхнє ідейно-художнє багатство. Трагізм і героїзм у козацьких і чумацьких піснях. Коломийки «Дозвілля молоді», «Жартівливі коломийки» — «перли розсипаного намиста». Особливість жанру і його життєвість. Побудова, ритм коломийок. Гумор і любов до життя. ТЛ: суспільно-побутові пісні, коломийки. МЗ: козацька доба (історія України).
4	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає коротко про І. Франка; знає історичну основу повісті; переказує і коментує зміст; визначає тему повісті; характеризує образи Захара Беркута, Максима, Мирослави, Тугара Вовка; підтверджує власну	ПРО МИНУЛІ ЧАСИ Іван ФРАНКО. «Захар Беркут» Короткі відомості про митця і його багатогранну творчість. Змалювання героїчної боротьби русичів-українців проти монголо-татарських нападників. Образ тухольської громади: роль і місце кожного в суспільному житті. Лідерські якості головного героя твору.

	думку цитатами з тексту; визначає улюбленого героя; аналізує роль художніх засобів, особливості мови; пояснює роль діалектизмів. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про проблему вибору людини у вирішальній ситуації; розуміє значення історичної пам'яті для кожної людини, приналежності до свого народу, національної свідомості, вірності Батьківщині. НЛ–1, 2, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення потреби виховання патріотичного почуття, поваги до батьків, вірності в дружбі й коханні як загальнолюдських морально-етичних цінностей.</i>	Патріотична ідея у творі. ТЛ: історична повість. МЗ: козацька доба (історія України). МК: фільм «Захар Беркут», 1971; режисер Леонід Осика (кіномистецтво); Б. Лятошинський. «Золотий обруч» (музичне мистецтво); СЛ: Мія Марченко. «Місто тіней».
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає про творче життя поета; розуміє значення його творчості для українського народу; виразно й осмислено читає твори; аналізує роздуми поета про сирітське дитинство; пояснює роль контрасту та інших художніх засобів у творі «Мені тринадцятий минало»; визначає ознаки балади («Тополя»), фольклорну основу твору, народно-пісенні засоби; аналізує твір «Заповіт». <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує з приводу порушених у творах проблем; критично оцінює тексти; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва. Вивчає напам'ять: «Як умру, то поховайте...». НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u>	Тарас ШЕВЧЕНКО. «Мені тринадцятий минало...», «Тополя», «Як умру, то поховайте...» Життєпис поета (викуп з неволі, навчання в Петербурзькій академії мистецтв, збірка «Кобзар»). Мотив усеперемагаючого життєлюбства, доброти, любові. Зміна емоційного стану незахищеної дитячої душі у великому і складному світі («Мені тринадцятий минало...»). Ідея незнищенності справжнього кохання, краси, вірності («Тополя»). «Як умру, то поховайте...» – твір, що єднає минуле, теперішнє і майбутнє. Історія його написання. Ідея єднання з рідною землею. Мрія про щасливе майбутнє свого народу, віра в нього. ТЛ: балада, метаморфози, ідея. МК: пісня «Заповіт» («Як умру, то поховайте») (2016) миколаївських музикантів (вокал – Микола Осадчий); Г. Гладкий. «Заповіт» (музичне мистецтво); І. Їжакевич. «Тарас-пастух»; роботи О. Шупляка (образотворче мистецтво); СЛ: Оксана Луцківська. «Задзеркалля».

	<i>Усвідомлення великого значення для формування особистості почуття вірності (ідеї, батьківщині, любові, принципам).</i>	
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: аналізує повість; визначає її жанрові ознаки; характеризує образи козаків-запорожців; з'ясовує фольклорні мотиви, засоби; висловлює власні судження про героїство і лицарську відвагу головного героя. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: складає план до характеристики Павлися; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі й образотворчому мистецтві. НЛ–2, 3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення потреби виховання лицарських чеснот, почуття патріотизму, відданості, віри в перемогу добра, краси, справедливості.</i>	Андрій Чайковський. «За сестрою» Коротко про митця. Відтворення історичних подій із позицій гуманізму. Напружений динамічний сюжет героїко-романтичної повісті. Образ Павлися як утілення благородства і лицарства, сміливості й винахідливості. Родинні цінності і патріотизм у творі. Використання фольклорних мотивів, засобів (зокрема прийому гіперболізації). Благородство, відповідальність, мужність, вірність, життєлюбство запорозьких козаків. ТЛ: героїко-романтична повість, композиція. МЗ: козацька доба (історія України). МК: А. Монастирський. «Погоня за татариним» (образотворче мистецтво).
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає про звичаї і традиції українського народу; переказує зміст розділів повісті; характеризує образ Михайлика, його сприйняття життя, образи діда, батьків, подружки Люби; визначає головну думку твору; з'ясовує роль художніх засобів та елементів фольклору; пояснює своє розуміння образу гусей-лебедів. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: усвідомлює необхідність гармонійного розвитку особистості для самореалізації; дискутує щодо проблем самореалізації творчої особистості; поваги до представників старшого покоління.	Михайло СТЕЛЬМАХ. «Гуси-лебеді летять...» (фрагменти твору, розділи 1–9 на вибір учителя) Коротко про митця. Його поетичне сприйняття світу. Автобіографічна повість про дитинство. Єдність світу природи і світу дитячої душі (у вчинках, поведінці, роздумах, переживаннях). Звичай, традиції українців. Образи гусей-лебедів, чутливого до краси Михайлика. ТЛ: автобіографічний твір. МК: фільм «Гуси-лебеді летять», 1974; режисер Б. Зеленецький (кіномистецтво).

	НЛ–1, 2, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Шанобливе ставлення до старших, любов до батьків, природи і світу – важливі моральні цінності людини. Потреба розвивати фантазію, уяву.</i>	
4	Предметні компетентності Учень / учениця: знає про події часів воєнного лихоліття в Україні (Друга світова війна); переказує зміст повісті; проводить паралелі між життям автора і сюжетом твору; аналізує епічний твір, пояснює його художні особливості; характеризує образ Климка. Ключові компетентності Учень / учениця: визначає причиново-наслідкові зв'язки між фактами і явищами; висловлює судження про значення доброти й чуйності в людському житті та важливості поціновування людської гідності; порівнює події минулого і сьогодення. НЛ–1, 2, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Потреба виховання важливих гуманних якостей людини – чуйності, доброти, турботи про ближнього, здатності співпереживати.</i>	Григор ТЮТЮННИК. «Климко» Коротко про дитинство письменника. Автобіографічна основа твору. Доля дитини в часи воєнного лихоліття. Ідея самопожертви. Морально-етичні уроки доброти, чуйності, турботи про рідних. Художні особливості твору (<i>мова персонажів, художня деталь</i>). ТЛ: художня деталь. МЗ: Друга світова війна (історія України, всесвітня історія). МК: фільм «Климко», 1983; режисер М. Вінграновський (кіномистецтво). СЛ: В. Рутківський. «Потерчата».
2	Предметні компетентності Учень / учениця: переказує і коментує сюжет твору; пояснює особливості змалювання образу головного героя, його поведінки; розуміє значення художніх образів. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює власні міркування про	«ТИ ЗНАЄШ, ЩО ТИ — ЛЮДИНА...» Олекса СТОРОЖЕНКО. «Скарб» Короткі відомості про автора, його гумористичні твори. Морально-етичні проблеми в оповіданні. Гумористичне, викривальне зображення головного героя. Скарб — узагальнений образ щастя. Повчальний характер оповідання. СЛ: Ірен Роздобудько. «Арсен».

	сене людського буття, щастя людини; дискутує про морально-етичні проблеми, порушені у творі. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Осмислення цінності життя людини, його наповненості й сенсу.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно і вдумливо читає твір, переказує та коментує його зміст, визначає ідею; знаходить та коментує реальне й уявне у творі; висловлює судження про трагічну й комічну ситуації, їхню роль у втіленні ідеї, притчевої моралі; придумує власне закінчення. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує ситуацію з погляду гуманізму, толерантного ставлення до людей, усвідомлює важливість власної ініціативи брати на себе відповідальність; дискутує про морально-етичні проблеми, порушені у творі. НЛ–1,2,3,4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення значення загальнолюдських цінностей.</i>	Богдан ЛЕПКИЙ. «Мишка (Казка для дітей, для малих і великих)» Коротко про письменника. Актуальні морально-етичні проблеми в ньому. Збереження загальнолюдських цінностей – необхідна умова життя в суспільстві. Трагічна й комічна ситуації, їхня роль у розкритті головної думки, моралі. МЗ: Перша світова війна на теренах України (історія України).
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно, вдумливо читає та коментує поезії; пояснює умовність ситуацій, зображених у них; характеризує образи в поезіях, пояснює їх метафоричний підтекст; розуміє різницю між матеріальним і духовним; визначає й пояснює головну думку. <u>Ключові компетентності</u>	Ліна КОСТЕНКО. «Дощ полив...», «Кольорові миші», «Чайка на крижині», «Крила» Коротко про письменницю. Уявне, фантастичне і реальне в її поезіях. Ідея зіткнення неповторності й буденності в «Кольорових мишах». Умовна, вигадана ситуація. Образ особливої дівчинки Анни. Ідея глибокого духовного наповнення людини – її «крилатості», що проявляється індивідуально. Духовне багатство –

	Учень / учениця: висловлює судження про духовність людини та її значення в сучасному житті; усвідомлює потребу в розвитку творчої уяви, фантазії, необхідності зберегти в собі ці якості; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі та інших видах мистецтв. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). НЛ–1, 2, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення високих моральних якостей, духовного багатства людини.</i>	найбільший скарб у житті. МК: В. Ковальчук. «Дитячі сни» (образотворче мистецтво); Ю. Голумбовська. «Крила» (музичне мистецтво).
2	Предметні компетентності Учень / учениця: пояснює поняття «ліричний герой»; виразно і вдумливо читає та коментує поезії; аналізує художні засоби; пояснює символічний зміст образів; висловлює судження про сенс людського буття, патріотизм, почуття власної гідності, самодостатності. Ключові компетентності Учень / учениця: усвідомлює необхідність виявляти активну життєву позицію в житті та прагнути максимальної самореалізації; під час читання творів використовує досвід взаємодії із творами мистецтва в життєвих ситуаціях. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). НЛ–2, 3, 4 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення важливості любові до матері, Батьківщини, виховання почуття власної гідності. Осмислення необхідності активної життєвої позиції та максимальної самореалізації.</i>	Василь СИМОНЕНКО. «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти — людина...», «Гей, нові Колумби й Магеллани...» Коротко про митця. Громадянські, патріотичні мотиви його лірики. Загальнолюдські цінності та ідеї. МЗ: Р. Кіплінг. «Якщо...» (зарубіжна література). МК: «Ти на землі людина» у виконанні «Піккардійської терції»; «Лебеді материнства» (музика і виконання «Bandurband», дебютна відеоробота на муз. А. Пашкевича Ірини Стиць у її вокальному виконанні) (музичне мистецтво).
3	Предметні компетентності Учень / учениця: переказує й коментує сюжет повісті, пояснює особливості	Марина ПАВЛЕНКО. «Русалонька із 7–В, або Прокляття роду Кулаківських» Коротко про письменницю. Казкове й

	композиції; знаходить у ній казкове й реальне; характеризує образи дітей та дорослих, аналізує їхні вчинки; розкриває символічне значення образів старовинної шафи та чарівних коралів. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює роздуми про суть людського життя, моральний вибір кожного. НЛ–1, 2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Спонування до творення й примноження добра, краси. Усвідомлення відповідальності за свою справу і вчинки.</i>	реалістичне в повісті-казці, час теперішній і минулий у ній. Роздуми про сенс людського життя, моральний вибір кожного. Добро і зло в повісті, у сучасному світі та в людині.
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розуміє значення понять «толерантність», «гуманізм»; уважно читає новелу; пояснює головну думку; коментує власне розуміння закінчення твору; висловлює судження про роль гуманізму, толерантності в розвитку людства і духовності кожної людини. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: усвідомлює важливість міжкультурного діалогу; висловлює судження про порушені у творі проблеми. НЛ–1,2,3,4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення ролі й значення гуманізму, толерантності в розвитку людства і духовності кожної людини.</i>	Любов ПОНОМАРЕНКО. «Гер переможений» Загальнолюдська ідея гуманізму й толерантності. Особливості художніх засобів новели (роль деталей, поєднання різних часових площин тощо). ТЛ: новела.
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно й вдумливо читає поезії, аналізує їх визначає їхні провідні мотиви та ідеї; пояснює поняття «ліричний герой».	МИ – УКРАЇНЦІ Олег Ольжич. «Захочеш – і будеш» (із циклу «Незнаному воякові»). Олена Теліга. «Сучасникам».

	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює власні роздуми (дискутує) про сенс людського життя, патріотизм, віру в краще, формування себе як особистості. НЛ–1,2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення духовної краси особистості, наділеної розумом, талантом, вірній гуманістичним переконанням. Плекання прагнення стати особистістю. Усвідомлення активної життєвої позиції як вияву європейськості.</i>	Українські національні герої, лицарі духу. Романтичний максималізм, сила духу, життєрадісність, шляхетність, патріотизм, висловлені образним словом. Ідея оптимізму і життєлюбства у творах. Моральний заповіт нащадкам.
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: ознайомлюється з історичною довідкою про Івана Фірка; переказує зміст повісті; визначає головні проблеми, характеризує образи героїв. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про необхідність серйозного ставлення до свого здоров'я, до спорту; про чесність у спортивних змаганнях; створює свою історію з головним героєм — Іваном Силою; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі й кіномистецтві. НЛ–1, 3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Утвердження оптимістичних настроїв, бажання розвивати своє тіло, здобувати спортивні перемоги, досягати вершин у житті.</i>	Олександр ГАВРОШ. «Неймовірні пригоди Івана Сили» Коротко про письменника. Повість про пригоди українського силача, який став чемпіоном Європи з кількох видів спорту, об'їздив півсвіту, здобувши безліч перемог. Іван Сила (Іван Фірка) – утілення непереможного духу українського народу, його доброти й щирості. Морально-етична проблематика твору: добро і зло, справжня дружба і любов, чесність і підступність. МК: кінофільм «Іван Сила», 2013; режисер В. Андрієнко (кіномистецтво).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає основні відомості про поета та його пісні; виразно і вдумливо читає поезії; визначає і коментує основні мотиви, роль художніх засобів, символічність образів. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця:	Андрій МАЛИШКО. «Пісня про рушник», «Чому, сказати, й сам не знаю...», «Вчителька» Відомий український поет і його пісні, що стали народними. Патріотичні почуття, найвищі духовні цінності в них. Художні засоби донесення до читача ідей патріотизму, гуманізму, історичної пам'яті. Ліризм поезій

	висловлює власні роздуми; визначає виражальні засоби поетичного й музичного творів; розуміє значення пісенної спадщини українських поетів, усвідомлює важливість відродження і вивчення оригінальної творчості в наш час. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості морально-етичних цінностей, розвитку естетичного смаку.</i>	А. Малишка. МК: Композиторська творчість П. Майбороди, Г. Майбороди, О. Білаша, П. Козицького, Л. Ревуцького, М. Вериківського, А. Штогаренка (музичне мистецтво).
2 (упродовж року)	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає імена письменників, які народилися в рідному краї; читає їхні твори; висловлює власні міркування про них; виразно читає; визначає роль художніх засобів у них. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: усвідомлює роль читання для власного зростання впродовж життя. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Виховання шанобливого ставлення до талановитих земляків.</i>	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення із творами письменників-земляків.
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: називає імена митців та їхні твори, які вивчалися; виокремлює серед них ті, які найбільше запам'яталися; висловлює міркування про них. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; критично оцінює набутий досвід після прочитання художніх творів.	УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, які вивчалися упродовж року й викликали найбільшу зацікавленість.

	НЛ–1, 2, 3, 4 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення потреби мати й захищати власну думку, власну позицію в процесі пізнання.</i>	
--	--	--

8 клас

Усього – 52 год. На тиждень – 1,5 год. Література рідного краю – 2 год.
Позакласне читання – 2 год. Розвиток мовлення – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення). Виразне читання – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення).

Обов'язкова кількість видів контролю

	I семестр	II семестр
Контрольні роботи у формі:	2	3
контрольного класного твору	1	1
інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	1	2
Уроки розвитку мовлення	1 (усно)	1 (письмово)
Уроки позакласного читання	1	1
Уроки літератури рідного краю	1	1
Уроки виразного читання	1	1
Перевірка зошитів	4	5

Кількість годин (орієнтовно)	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розуміє багатозначність художнього образу; називає і вміє відрізняти різні типи образів; за допомогою слова створює елементарні образи. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження , оперуючи різними виражальними засобами мови; використовує досвід взаємодії літературних творів із творами інших видів мистецтва.	ВСТУП Художня література як одна з форм духовної діяльності людини. Функції художньої літератури. Багатозначність художнього образу. Різновиди образів (образ-персонаж, образ-символ, словесні, зорові, слухові тощо). Аналіз художнього твору. ТЛ: художній образ, художній твір (<i>поглиблено</i>). МЗ: образотворче мистецтво, музичне мистецтво, театральне та кіномистецтво.

	НЛ–2,3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення ролі краси й сили художнього слова в житті людини.</i>	
4	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розуміє значення і функції пісні в житті українського народу; пригадує історичні відомості про часи, змальовані в піснях; вдумливо читає тексти, аналізує їх; визначає і пояснює засоби художньої виразності в них; розповідає про національних героїв, яких змальовано в них; характеризує образи лицарів-оборонців рідної землі; прагне наслідувати їхні чесноти. Вивчає напам'ять: «Засвіт встали козаченьки». <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує про те, за що народ увічнив імена своїх героїв; створює уявний словесний портрет легендарної поетеси Марусі Чурай; висловлює власне ставлення до піснярки Марусі та її пісень; розуміє, що поет – активний творець духовності; осмислює духовний зв'язок з історичним минулим рідного народу. НЛ–1, 2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення лицарства, сміливості, фізичної, духовної сили наших героїчних предків. Виховання і утвердження цих якостей у наш час. Розуміння того, що добра слава про обдаровану людину живе у віках.</i>	УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ Українські історичні пісні Пісні про звитяжну боротьбу козаків із турецько-татарськими нападниками: «Зажурилась Україна», «Та, ой, як крикнув же козак Сірко» (на вибір учителя); про боротьбу проти соціального та національного гніту: «Ой Морозе, Морозенку», «Максим козак Залізняк», «Чи не той то Хміль», «За Сибіром сонце сходить» (2 твори на вибір учителя). Образи історичних осіб, лицарів-оборонців рідної землі, створені народною уявою. Пісні Марусі ЧУРАЙ «Засвіт встали козаченьки», «Віють вітри, віють буйні», «Ой не ходи, Грицю» Легендарна поетеса з Полтави. Трагічна історія її життя. Пісні, що стали народними. Їхня популярність, фольклорна основа, народнопоетичні образи. ТЛ: історичні пісні. МЗ: боротьба козаків проти турецько-татарських завойовників, польсько-шляхетського гніту (історія України). МК: арія Наталки «Віють вітри, віють буйні..» з опери М. Лисенка «Наталка Полтавка»; «Засвіт встали козаченьки» (комп. М. Лисенко, Б. Лятошинський, Л. Ревуцький) (музичне мистецтво); В. Маковський. «Українська дівчина» (1880 р.); М. Пимоненко. «Проводи козака» (1902 р.) (образотворче мистецтво).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: осмислено читає думу, переказує зміст; визначає тематику, художні	Українські народні думи «Маруся Богуславка» Героїчний епос українського народу. Різновиди дум (історико-героїчні,

	особливості; аналізує образ української полонянки Марусі, її сміливий, героїчний учинок. Ключові компетентності Учень / учениця: осмислює духовний зв'язок з історичним минулим рідного народу; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі, музиці, образотворчому мистецтві, кіномистецтві; толерантно відстоює власну позицію в дискусії; використовує комунікативні стратегії для формулювання власної позиції. НЛ–1, 2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення того, що любов до Вітчизни – одна з найбільших людських чеснот. Прагнення до гармонії вчинків із загальнолюдськими цінностями.</i>	соціально-побутові). Кобзарі та лірники – виконавці народних дум (О. Вересай, Г. Гончаренко, М. Кравченко та ін.). Сучасні виконавці: Василь та Микола Литвини, Василь Нечеп. Національна капела бандуристів України. Жанрова своєрідність, історична основа, героїчний зміст дум. Специфічність поетичної форми, ритму. Проблема вибору, душевна роздвоєність Марусі Богуславки між любов'ю до рідної землі та становищем дружини турецького вельможі («Маруся Богуславка»). ТЛ: думи. МЗ: історія України. МК: фільм «Поводир», 2014; режисер О. Санін; мультфільм «Маруся Богуславка», 1966 (кіномистецтво); виконавська діяльність кобзарів та лірників; М. Лисенко. Опера «Маруся Богуславка» (музичне мистецтво); М. Деревус. «Маруся Богуславка»; І. Айвазовський. «Чорне море» (образотворче мистецтво).
3	Предметні компетентності Учень / учениця: знає основну інформацію про Т. Шевченка; розповідає про арешт і заслання поета; вдумливо й виразно читає поезії; аналізує філософську лірику поета в контексті його біографії. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює судження про твори поета, їх ідейний зміст, художні засоби, використані в них; зіставляє специфіку розкриття теми в музичному та образотворчому мистецтвах. Вивчає напам'ять: 1 поезія на вибір. НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення громадянської позиції</i>	СВІТ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ Тарас ШЕВЧЕНКО. «Думи мої, думи мої...» (1847), «Ой три шляхи широкії...», «Мені однаково, чи буду...» Життєпис поета (участь у Кирило-Мефодіївському братстві, арешт, перебування в казематі, заслання). Усвідомлення власної місії поета. Роздуми автора про власну долю, долю України, плинність, скороминущість життя людини на землі, про її долю. ТЛ: філософська лірика. МК: Т. Шевченко. «Новопетровське укріплення», 1856–1857 рр. (образотворче мистецтво); проект дуету «Сестри Тельнюк» «Наш Шевченко» (музичне мистецтво).

	людини як одного з проявів духовності.	
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає і розповідає цікавий факт про Лесю Українку; коментує зміст поеми «Давня казка», пояснює умовність описаної ситуації; визначає основні проблеми твору та головну думку; порівнює образи Поета і Бертольда; складає план порівняльної характеристики. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про свободу творчості, про вільнолюбство людини; розвиває свої творчі здібності; зіставляє специфіку розкриття теми в поезії і музиці; дискутує на тему ролі митця в суспільстві; проводить аналогії із сучасним життям; використовує комінікативні стратегії для формулювання власної позиції. Вивчає напам'ять: «Хотіла б я піснею стати...». НЛ–1,2,3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> Розуміння того, що сила духу – конструктивне начало в житті. Усвідомлення важливості формування й розвитку індивідуальності, неповторності творчої особистості.	Леся УКРАЇНКА. «Давня весна», «Хотіла б я піснею стати...», «Давня казка» Життя поетеси, її мужність і сила духу. Потужне ліричне начало, романтичність, волелюбність, оптимізм, мрія і дійсність як провідні мотиви її поезії. Тема гармонійного єднання людини з природою. Ідея вільної творчості, духовної свободи людини. Проблеми і мотиви: роль митця в суспільстві, служіння музі й народові, суть людського щастя, вдячності (ліро-епічна поема «Давня казка»). МК: малярські роботи Т. Яблонської (весняної тематики); мариністичний живопис І. Айвазовського (образотворче мистецтво); цикл «Чотири пори року» А. Вівальді, «Пори року» П. Чайковського (музичне мистецтво). СЛ: поезія Маріанни Кіяновської, Богдани Матіяш, Костя Москальця (вірш та пісня «Вона»).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно й осмислено читає твори, аналізує їх, визначає й коментує художні засоби в них; знає і пояснює відмінність між патріотичною та інтимною лірикою. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про патріотизм, про активну позицію	Володимир СОСЮРА. «Любіть Україну!», «Осінь» («Облітають квіти, обриває вітер...»), «Васильки» Коротко про поета. Патріотичні, інтимні, пейзажні мотиви його творів. Любов до Батьківщини як важливий складник життя людини («Любіть Україну!»). «Васильки» – зразок інтимної лірики. Щирість ліричного самовираження в поезії «Осінь» («Облітають квіти,

	кожного; порівнює специфіку виражальних засобів в поезії і музиці в розкритті патріотичних, інтимних, пейзажних мотивів. Вивчає напам'ять: вірш «Любіть Україну!» НЛ–1, 2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення того, що щирість особистих почуттів — невід'ємне багатство духовного світу людини.</i>	обриває вітер...»). ТЛ: громадянська лірика, інтимна лірика, пейзажна лірика. МК: соціальний ролик «They love Ukraine».
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно і вдумливо читає вірші; коментує своє розуміння їх; співвідносить їх із власними думками про гуманність, бережливе ставлення до природи, людей, красу світу, патріотичні почуття. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує про відповідальність, гуманізм; критично оцінює наслідки людської діяльності в природному середовищі, відображені в поезіях; сприймає довкілля як загальнолюдську цінність; створює презентацію про екологічні проблеми сьогодення. НЛ–1, 2, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Формування життєствердних настроїв. Потреба в розвитку естетичного відчуття і смаку, бережливого ставлення до природи.</i>	Володимир ПІДПАЛИЙ. «...Бачиш: між трав зелених...», «Зимовий етюд» Ідея гуманізму, людяності, бережливого ставлення до природи. Незбагненна краса світу, патріотичні почуття, передані словом. Багатозначність і змістова глибина художніх образів («Зимовий етюд»). МЗ: основи здоров'я. МК: А. Васнецов «Зимовий сон»; В. Орловський. «Літній день» (образотворче мистецтво).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає визначення поняття вільного вірша, розуміє його специфічну форму; виразно й усвідомлено читає поезії; характеризує образи рідної хати, шляху, ліричного героя. <u>Ключові компетентності</u>	Василь ГОЛОБОРОДЬКО. «З дитинства: дощ» («Я уплетений...»), «Наша мова», «Теплі слова» Самобутня постать поета в українській літературі. Наскрізний патріотизм, філософічність, фольклорна основа його поезій, народознавчі аспекти. Оригінальність і простота

	Учень / учениця: пояснює власне розуміння образного змісту поезій; коментує художні засоби, ідейний зміст; розвиває навички естетичного відчуття і смаку; дискутує на тему краси рідної мови, її збереження; створює тематичні презентації. НЛ–1, 2, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Формування життєствердних, оптимістичних настроїв. Розвиток естетичного відчуття і смаку.</i>	висловлення глибоких почуттів, важливих думок. ТЛ: вільний вірш, верлібр.
3	Учень / учениця: Предметні компетентності знає сучасних поетів; виразно й усвідомлено читає їхні твори; аналізує ідейно-образний зміст; пояснює метафоричність поетичних образів. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює судження з приводу прочитаних поезій; обговорює в групах проблеми української мови і національної культури; зіставляє специфіку розкриття тем у літературі та інших видах мистецтв. Вивчає напам'ять: 1 вірш (на вибір). НЛ–1, 2, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення потреби формування естетичного смаку, уміння відчувати й бачити красу художнього світу. Формування самостверджувальної життєвої позиції.</i>	Із сучасної української поезії кінця ХХ – початку ХХІ ст. (на вибір) В. Герасим'юк («Чоловічий танець»), І. Малкович («Із янголом на плечі», «З нічних молитов»), А. Мойсієнко («Жовтень жовті жолуді»), І. Павлюк («Дівчинка»), Г. Кирпа («Мій ангел такий маленький...», «Коли до вас темної ночі...») Розмаїття сучасної лірики. Глибоке бачення поетами-сучасниками проблем української мови, національної культури; прагнення зазирнути у світ душі звичайної людини, осмислити її призначення та сенс життя. Поєднання в поезіях глибинної історичності бачення світу із відчуттям сучасної присутності в ньому.
3	Предметні компетентності Учень / учениця: знає про «театр корифеїв»; розповідає про життя і творчість І. Карпенка-Карого; самостійно читає текст комедії, коментує твір та вчинки дійових осіб; характеризує образи у творі; визначає основні засоби змалювання образу Герасима	НАЦІОНАЛЬНА ДРАМА Іван КАРПЕНКО-КАРИЙ Короткі відомості про життя і творчість видатного українського драматурга. Трагікомедія «Сто тисяч» – класичний взірєць українського «театру корифеїв». Проблема влади грошей, бездуховності людини, засліпленої

	Калитки. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: визначає проблеми, порушені у творі; розуміє їх актуальність для сучасного життя; висловлює судження про бездуховність людини, про сенс людського життя; прогнозує можливі наслідки нерозумної діяльності. НЛ–2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення того, що бездуховність – прояв зла в житті людини.</i>	прагненням до наживи. Засоби сатиричного змалювання. ТЛ: драматичний твір (<i>поглиблено</i>), комедія, трагікомедія. МЗ: Мольєр. «Скупий» (зарубіжна література). СЛ: Володимир Арєнєв. «Порох із драконових кісток».
4	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: аналізує пригодницький романтичний сюжет, композиційні особливості твору; пояснює відмінність між сюжетом і композицією; розповідає про почуття героїв, про їхні вчинки, спираючись на текст. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: характеризує образ Соломії (за складеним планом); пояснює образи часу й вічності в повісті, роль і сенс кольорів, звуків; висловлює судження про проблему волі людини і можливості її досягнення в сучасних умовах; дискутує про вчинки героїв, їх доцільність. НЛ–2,3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення необхідності особистої свободи для гармонійного розвитку, краси глибокого почуття кохання, мужності, сили волі як рис характеру, необхідних для боротьби зі злом.</i>	З УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЗИ Михайло КОЦЮБИНСЬКИЙ. «Дорогою ціною» Коротко про письменника. Пригодницький, романтичний сюжет повісті. Вічний тип шукача правди. Проблема волі людини та можливостей її здобуття. Втеча Остапа й Соломії з кріпацької неволі – протест проти будь-якого насильства над людиною. Кохання Остапа й Соломії як центральний мотив у творі. Його непереможна сила, що рухає вчинками, поведінкою, вибором героїв. Час і вічність у повісті, символічні образи. Романтичність, мужність і сила волі української жінки Соломії.
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця:	Олександр ДОВЖЕНКО. «Ніч перед боєм» Видатний український кінорежисер і

	знає найголовніші факти з біографії митця; вдумливо читає твір, переказує і коментує прочитане, визначає ідею твору; характеризує образи діда Платона і діда Савки. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: пояснює той важливий моральний урок, який продемонстрували герої власним самовідданим вчинком; висловлює судження про поняття патріотизму, героїзму у воєнний та мирний часи. НЛ–2,3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості історичної пам'яті для кожної людини. Саможертвовність, мужність і звитяга – вияв внутрішньої свободи сильної особистості.</i>	письменник. Його оповідання про один із періодів Другої світової війни. «Ніч перед боєм» – твір про героїзм, самовідданість, патріотичні почуття українців. Образи діда Платона і діда Савки. Їхній моральний урок для солдатів. МЗ: Друга світова війна (історія України).
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: переказує сюжет твору, пояснює особливості композиції; характеризує образи героїв твору. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про справжню дружбу, чесність, взаємопідтримку і відповідальність, про моральний вибір у житті; дискутує про труднощі дорослішання, формування моральних людських чеснот; критично, але толерантно оцінює позицію співрозмовника; використовує комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей. НЛ–2, 3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Осмислення важливості моральних чеснот у житті людини, дружби та підтримки батьків.</i>	Ніна БІЧУЯ. «Шпага Славка Беркути» Повість про школу й проблеми дорослішання, про роль батьків у вихованні дітей. Образи Славка Беркути, Юлька Ващука, Стефка Вуса та Лілі Теслюк. «Максимальне навантаження» як вияв моральності та відповідальності в житті. Проблема особистості в сучасному світі. Особливості композиції твору.
1	<u>Предметні компетентності</u>	Володимир Дрозд. «Білий кінь Шептало»

	Учень / учениця: вдумливо читає, переказує і коментує сюжет твору; пояснює алегоричність образу коня Шептала; характеризує образ його. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює судження про життєвий вибір сучасної людини, її можливість зберегти свою індивідуальність; знаходить паралелі в сучасному житті. НЛ–2, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Уміння зберегти власну індивідуальність у сучасному світі, залишатися людиною за будь-яких обставин.</i>	Проблема свободи і неволі, особистості й натовпу, дійсності та мрії, людини в суспільстві, її знеосіблення.
2	Предметні компетентності Учень / учениця: вдумливо читає, переказує сюжет твору, коментує його; пояснює підтекст твору, алегоричність образів дракона Грицька, Пустельника та князя. Ключові компетентності Учень / учениця: знаходить паралелі в сучасному житті і мистецтві; пропонує свої варіанти розв’язання конфлікту; визначає причиново-наслідкові зв’язки між явищами. НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення потреби в розвитку естетичного смаку, уміння бачити красу і силу художнього слова.</i>	Юрій Винничук. «Місце для дракона» Повість-казка про сучасний світ, у якому й досі живуть «драконячі закони». Парадокс: дракон Грицько – поет і християнин. Проблематика твору: роздуми про добро і зло, вірність і зраду, доцільність самопожертви.
3	Предметні компетентності Учень / учениця: виразно читає твір, переказує найцікавіші епізоди, коментує їх; аналізує ситуації та проблеми у творі; коментує гумористичні ситуації; характеризує образи Вітька Горобця, Федька Котигорошка, Галі	УКРАЇНСЬКИЙ ГУМОР Валентин ЧЕМЕРИС. «Вітька + Галя, або Півість про перше кохання» Гумористична повість про життя і пригоди школярів із села Великі Чаплі: дружбу і перше кохання, вірність і перший поцілунок, дуель і

	Козачок. <u>Ключові компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> успішомлює роль культури спілкування в сучасному світі; розуміє, що дружба і гарне ставлення до інших – запорука успіху в житті; створює проект (презентацію) з проблеми культури спілкування; застосовує різні комунікативні стратегії в залежності від мети і ситуації спілкування; складає гумористичні діалоги. НЛ–3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> Поетизація першого почуття, виховання культури спілкування, підготовка до реалій життя.	перше побачення. Дитячі проблеми в дорослому житті, передані засобами гумору.
2 (упродовж року)	<u>Предметні компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> знає про письменників-земляків, їхні твори; розуміє зміст цих творів; виразно читає і висловлює власну думку про них. <u>Ключові компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> успішомлює роль читання для власного зростання впродовж життя. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> Шанобливе ставлення до творчості талановитих земляків.	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення із творами письменників-земляків.
1	<u>Предметні компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> називає імена митців та їхні твори, які вивчалися; виокремлює серед них ті, які найбільше запам’яталися; висловлює міркування про найулюбленіші твори. <u>Ключові компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u>	УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, які вивчалися впродовж року й викликали найбільшу зацікавленість.

	аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; критично оцінює набутий досвід після прочитання художніх творів. НЛ–1, 2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості висловлення власної думки та власної позиції у процесі пізнання й вивчення.</i>	
--	--	--

9 клас

Усього – 52 год. На тиждень – 1,5 год. Література рідного краю – 2 год.
Позакласне читання – 2 год. Розвиток мовлення – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення). Виразне читання – 2 год (у межах годин на текстуальне вивчення).

Обов'язкова кількість видів контролю

	I семестр	II семестр
Контрольні роботи у формі:	2	3
контрольного класного твору	1	1
інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	1	2
Уроки розвитку мовлення	1 (усно)	1 (письмово)
Уроки позакласного читання	1	1
Уроки літератури рідного краю	1	1
Уроки виразного читання	1	1
Перевірка зошитів	4	5

Кількість годин (орієнтовно)	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
1	<u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> пояснює багатозначність художнього образу; розрізняє і називає різні типи образів. <u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> відчуває красу й силу художнього	ВСТУП Роль і місце літератури в житті нації. Розвиток літератури. Творча індивідуальність митця. МК: Образотворче мистецтво, музичне мистецтво, театральне та кіномистецтво.

	слова; за допомогою слова створює елементарні образи; використовує художнє слово в повсякденному житті; висловлює судження, оперуючи різними виражальними засобами мови; добирає самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; виявляє зв'язок літератури з філософією, міфологією, фольклором, іншими видами мистецтва. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення ролі краси й сили художнього слова в повсякденному житті людини. Розуміння значення літератури у формуванні особистості.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розрізняє види й жанри усної народної творчості; пояснює роль фольклору в житті українського народу, його місце в розвитку літератури; визначає види родинно-побутових пісень; виразно читає й аналізує пісні про кохання. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: аналізує тексти, пояснює тематику, художньо-поетичні засоби, зокрема образи-символи; визначає зміст, обсяг своєї навчальної діяльності, способи опрацювання навчального матеріалу; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення значення давньої культурної спадщини свого народу для майбутніх поколінь.</i>	<i>Родинно-побутові пісні</i> «Місяць на небі, зіроньки сяють...», «Цвіте терен, цвіте терен...», «Сонце низенько...» (2 на вибір), «Ой під вишнею, під черешнею...» Процес виникнення фольклору. Багатство і розмаїття українського фольклору (<i>повторення й узагальнення вивченого</i>). Види родинно-побутових пісень (про кохання, про сімейне життя, жартівливі). Культ романтизованих почуттів, традиційна символіка. МК: Фольклор слов'янських народів. І. Соколов. «З базару»; М. Пимоненко. «Ревнощі», «Побачення», «Суперниці»; С. Васильківський. «А що мати скажуть» (образотворче мистецтво); музика М. Лисенка до українських народних пісень (музичне мистецтво).

1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розкриває зміст поняття «балада»; розрізняє види балад; аналізує тексти за змістом і стильовими особливостями; інтерпретує балади в культурологічному контексті; пояснює драматизм твору, специфічність закінчення, реалістичне і фантастичне в баладі. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: осмислює духовний зв'язок з історичним минулим рідного народу; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі, музиці; висловлює судження про історичні події, реальне і фантастичне в баладах. Вивчає напам'ять: 1 баладу або пісню (на вибір). НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення значення давньої культурної спадщини свого народу для майбутніх поколінь.</i>	<i>Українські народні балади</i> «Ой летіла стріла», «Ой на горі вогонь горить» Тематичні та стильові особливості, сюжет, герої українських балад. Класифікація балад. ТЛ: народна пісня (<i>поглиблено</i>), балада. МЗ: козацька доба (історія України). МК: В. Васильківський. «Козак в степу. Тривожні знаки»; С. Якутович (із альбому «Абсолютний слух часу», 2008); О. Сластіон. «Проводи на Січ», 1898; Ю. Нікітін. «Козак-херувим» (образотворче мистецтво); «Ой, із-за гір, з-за гір» із альбому «Українські народні козацькі пісні та думи», 2005; «Ой на горі вогонь горить» (із альбому «Українська козацька історична пісня (XVI-XVII ст.)»); гурт «Хорея Козацька», 2005 (музичне мистецтво).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розуміє роль християнства (Біблії) в духовному житті українського народу; називає найдавніші книги Русі-України, імена перекладачів Біблії українською мовою; перші друковані книги в Україні; переказує й коментує біблійні легенди, притчі; розуміє основні моменти християнської моралі: ідеали правди, чесності, патріотизму, скромності, любові до ближнього. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує з приводу порушених у Біблії проблем; толерантно	ДАВНЯ ЛІТЕРАТУРА Українська середньовічна література XI–XV ст. Розвиток писемності після хрещення Русі-України (988 р.). Найдавніші рукописні книги Київської Русі (Остромирове Євангеліє, Ізборник Святослава) (<i>оглядово</i>). Перекладна література Біблія (фрагменти). Легенди: про Вавилонську вежу, про Мойсея. Притча про блудного сина. Біблія як Святе Письмо й художній текст. Українські переклади Біблії (П. Куліш, І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький, І. Огієнко, І. Хоменко). Використання біблійних тем, сюжетів, мотивів, образів у зарубіжній та українській

	відстоює власну позицію; знаходить компроміс у дискусії; добирає самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; здійснює самоаналіз роботи з інформацією; перевіряє одержану інформацію; інтерпретує універсальність євангельських істин людського буття в культурологічному контексті. НЛ-2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Повага до літератур інших народів, зокрема стародавнього Сходу як невід’ємного чинника у становленні української національної культури.</i>	літературах. ТЛ: притча (<i>повторення й поглиблення</i>). МЗ: історія українського середньовіччя (історія України). МК: Рафаель Санті. «Суд Соломона»; Леонардо да Вінчі. «Тамна вечерея»; П. Брейгель Старший. «Вавилонська вежа»; Рембрандт. «Повернення блудного сина» (образотворче мистецтво); М. Скорик. Опера «Мойсей», 2014 (музичне мистецтво). СЛ: твори В. Арєнєва.
3	Предметні компетентності Учень / учениця: називає основні пам’ятки оригінальної літератури; пояснює значення давніх літописів для збереження відомостей про життя, культуру, звичаї наших пращурів; розповідає про історію відкриття пам’ятки «Слово о полку Ігоревім», основні гіпотези авторства, історичну основу, про її переклади та переспіви; виразно й усвідомлено читає поему, переказує і коментує сюжет «Слова...»; характеризує образи руських князів, княгині Ярославни, образ Руської (української) землі, символічно-міфологічні образи; визначає основну ідею твору, особливості його композиції. Ключові компетентності Учень / учениця: коментує фольклорні мотиви, стилістичні засоби; висловлює судження про актуальність твору;	Пам’ятки оригінальної літератури княжої Русі-України Літописи як історико-художні твори. «Повість минулих літ». «Поученіє Володимира Мономаха», Києво-Печерський патерик (<i>оглядово</i>). «Слово о полку Ігоревім» — давньоруська пам’ятка, перлина українського ліро-епосу. Історична основа твору. Переклади й переспіви його в ХІХ–ХХ ст. Питання авторства. Особливості композиції та стилістичних засобів. Образи руських князів у творі. Наскрізна ідея патріотизму. Символічно-міфологічні образи та їхнє значення. Фольклорні мотиви. Роль пейзажу в розгортанні сюжету. Поетичність образу Ярославни. ТЛ: літописи (повторення), ліро-епіка. МЗ: похід новгород-сіверського князя Ігоря проти половців у 1185 році (історія України). МК: М. Лисенко. «Плач Ярославни»;

	зіставляє специфіку розкриття тем в літературі та інших видах мистецтв; дискутує з приводу порушених у творі проблем; толерантно відстоює власну позицію. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Розуміння «золотої середини» у вчинках людини. Виховання поваги до історичного минулого нашого народу, до його культурних пам'яток. Усвідомлення, що любов до рідної землі, вірність у коханні, повага до історичного минулого народу, до його культурних пам'яток — вічні загальнолюдські цінності.</i>	О. Бородін. «Князь Ігор» (музичне мистецтво). В. Лопата. Цикл гравюр за мотивами «Слова о полку Ігоревім»; картини Ю. Нарбута, О. Кульчицької. Ілюстрації до «Слова о полку Ігоревім» В. Єфименка.
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає назви перших друкованих книг в Україні; пояснює особливості епох Ренесансу і Бароко; розуміє значення видатних діячів української культури цього часу; знає загальну інформацію про козацькі літописи, «Історію русів», про вертеп як вид давнього театрального мистецтва, про життя Г. Сковороди; виразно читає поезії, коментує їх зміст. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує з приводу порушених у творах проблем, толерантно відстоює власну позицію; оцінює й характеризує внесок Г. Сковороди в скарбницю української літератури, у світовий мистецький поступ; добирає самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; висловлює судження про філософські ідеї Г. Сковороди та їх актуальність.	Українська література доби Ренесансу і доби Бароко Розвиток книгодрукування. Перші друковані книги в Україні. Іван Вишенський, Іван Величковський, Семен Климівський – видатні діячі української культури (<i>оглядово</i>). Історико-мемуарна проза. Загальні відомості про козацькі літописи (Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка) та «Історію русів». Вертеп як вид лялькового театального дійства (<i>оглядово</i>). Григорій СКОВОРОДА. «Бджола та Шершень», «Всякому місту – звичай і права...», «De libertate» (зі збірки «Сад Божественних пісень») Життя і творчість філософа, просвітителя, поета. Його християнські морально-етичні ідеали. Біблійна основа творчості Г. Сковороди та його вчення про самопізнання і «сродну (споріднену) працю». Проповідь житейської невибагливості, пошуку гармонії з собою і світом. Повчальний характер і художні особливості збірки «Байки Харківські». ТЛ: Ренесанс, Бароко.

	Вивчає напам'ять: «Всякому місту – звичай і права». НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення ролі самопізнання і гармонії зі світом у становленні й реалізації себе як особистості.</i>	МК: образотворче та музичне мистецтво, театральне мистецтво, архітектура цього періоду; документальний фільм «Великі українці – Григорій Сковорода», 2008 (кіномистецтво). Карп Трохименко. «Григорій Сковорода» (1976) (образотворче мистецтво) СЛ: поезії Артема Полежаки, Олександра Ірванця, Сергія Жадана.
5	Предметні компетентності Учень / учениця: називає найвизначніших письменників нової української літератури XVIII ст.; розповідає про життя і творчість І. Котляревського; розуміє його роль у розвитку української літератури, національного самоусвідомлення; вдумливо читає та аналізує поему «Енеїда»; характеризує образ Енея, висловлює власні міркування про його вчинки й характер; коментує проблему війни: погляд автора і героїв; характеризує образи твору «Наталка Полтавка»; визначає й коментує роль гумористичних засобів у творі; робить порівняльну характеристику дійових осіб п'єси (Петра і Миколи, возного і виборного), їхніх життєвих позицій; пояснює роль і функцію пісень у драмі. Ключові компетентності Учень / учениця: визначає проблеми й підтекст твору; пояснює алюзію на події історії України; зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах мистецтва. НЛ–1,2,3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення важливості</i>	НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА Суспільно-історичні, культурні обставини. Літературний процес кінця XVIII ст. – першої половини XIX ст. Розвиток фольклористики, етнографії. Основні художні напрями (бароко, класицизм, романтизм, реалізм тощо). Визначні українські письменники. Іван КОТЛЯРЕВСЬКИЙ. «Енеїда», «Наталка Полтавка» Творчість І. Котляревського – новий етап у розвитку національного самоусвідомлення. Драматург і театральний діяч. Історія появи «Енеїди». Національний колорит, зображення життя всіх верств суспільства, алюзії на українську історію в поемі. Бурлескний гумор, народна українська мова. Ствердження народної моралі (картини пекла). Соціально-побутова драма «Наталка Полтавка» – перший твір нової української драматургії. Колоритні образи твору. Образ Наталки як уособлення кращих рис української жінки. Сценічне життя твору. ТЛ: травестія, пародія, бурлеск, алюзія. МЗ: Україна у XVIII ст.; доба козаччини (історія України). МК: опери М. Лисенка «Наталка Полтавка», «Енеїда» (музичне мистецтво); фільм «Наталка

	активної життєвої позиції; бажання захищати людську гідність, власні принципи; потреба пошуку власного щастя.	Полтавка», 1978 (кіномистецтво); ілюстрації А. Базилевича до твору «Енеїда» (образотворче мистецтво).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає основну інформацію про життя і творчість письменника; розуміє причини написання перших творів російською мовою і важливість його виступів на захист рідної мови; має уявлення про ознаки сентименталізму, християнські ідеали повісті «Маруся»; характеризує образи персонажів твору; визначає композиційні особливості та проблематику твору. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про поведінку та моральні пріоритети героїв твору, про сенс людського життя, справжнє кохання й вірність; оцінює й характеризує внесок Г. Квітки-Основ'яненка у скарбницю української літератури, у розвиток української літературної мови, у світовий мистецький поступ. НЛ–1,2,3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> Усвідомлення важливості соціально активної позиції в житті; розвитку уміння відстоювати людську гідність, власні принципи в пошуках щастя.	Григорій КВІТКА-ОСНОВ'ЯНЕНКО. «Маруся» Батько української прози, один із перших у Європі «творців людової повісті» (І. Франко). Гуманізм та християнські ідеали, етнографічне тло творів. «Маруся» – перша україномовна повість нової української літератури, приклад прози із виразними рисами сентименталізму. Художнє розкриття письменником традиційних народних моральних уявлень. Утілення морального й естетичного ідеалів в образі головної героїні твору. П. Куліш про Г. Квітку. МЗ: обряди українців (народознавство). СЛ: М. Павленко. «Моя класнюча дівчинка».
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає загальну інформацію про розвиток романтизму в Україні, називає провідних діячів та осередки романтичного руху, твори романтизму в музиці та образотворчому мистецтві.	<u>Література українського романтизму (оглядово)</u> Ідейно-художні особливості романтизму. Зв'язок із ідеями Просвітництва, з національним рухом. Осередки романтичного руху на Слобожанщині, Чернігівщині й

	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: пояснює значення романтизму для нового етапу розвитку літератури; виявляє зв'язок літератури романтизму з філософією, міфологією, фольклором, іншими видами мистецтва. НЛ–2, 3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливості емоційної, почуттєвої сфери в житті людини.</i>	Полтавщині, у Західній Україні («Руська трійця»). Поети-романтики (Л. Боровиковський, П. Гулак-Артемовський, Є. Гребінка, М. Костомаров, А. Метлинський, В. Забіла, М. Петренко, О. Афанасьєв-Чужбинський, М. Шашкевич. Значення романтизму для нового етапу розвитку слов'янських літератур. МЗ: Генріх Гейне, Джордж Ноел Гордон Байрон (зарубіжна література); «Стилі та напрями мистецтва» (мистецтво). МК: романтизм у музиці (Дж. Россіні, Ф. Шопен, Й. Брамс, опера «Запорожець за Дунаєм С. Гулака-Артемовського) та образотворчому мистецтві (Ежен Делакруа, Франсіско Гойя, К. Брюллов). СЛ: поезії Олеси Мамчич, Мар'яни Савки, Оксани Забужко.
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає найголовніше з біографій митців; виразно читає вірші, аналізує їх; визначає жанрові ознаки творів, пояснює їх фольклорну основу. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: створює ілюстрації до творів поетів-романтиків, спираючись на досвід і почуття, використовуючи відповідні зображувально-виражальні засоби; оцінює й характеризує внесок митців у скарбницю української літератури, у розвиток української літературної мови, у світовий мистецький поступ. НЛ–1, 2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення того, що романтик</i>	Петро ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ. Балада «Рибалка» Вічна тема кохання. Засоби романтичного зображення. Фольклорна основа твору. Євген ГРЕБІНКА. Вірш «Човен» Образ небезпечної морської плавної як уособлення життєвого шляху людини. Пісенна (романсова) лірика поета українською та російською мовами («Ні, мамо, не можна нелюба любить», «Чёрные очи» та ін.). ТЛ: романтизм, романс. МК: романи М. Глінки; авторські пісні Максима Паленка, Марійки Бурмаки (музичне мистецтво); романтичний живопис Г. Світлицького, М. Самокиша, А. Мокрицького (образотворче мистецтво).

	— духовно багата, творча людина. Шанобливе ставлення до засад народної моралі й етики: працелюбності, щирості, любові. Краса вірності в коханні.	
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає біографію митця, пов'язану з Україною; розуміє місце творчості письменника на порубіжжі культур двох народів, культурно-історичні обставини, що впливали на мовний вибір митця; знає і коментує думки Т.Шевченка про М. Гоголя; переказує зміст повісті «Тарас Бульба»; знаходить зв'язок сюжету з історією України; характеризує образ головного героя; пояснює колізію морального й національного вибору в образах синів Тараса Бульби. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує щодо порушених у творі проблем, толерантно відстоює власну позицію; оцінює й характеризує внесок М. Гоголя у світовий мистецький поступ; добирає самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; розуміє цінність україномовного перекладу твору. НЛ–1, 2, 3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення, що Україна — країна визначних мистецьких талантів, які зробили великий внесок у культуру інших народів. першій половині XIX ст.; розрізняє</i> лірику й ліро-епіку, визначає жанр, до якого належить твір; виразно читає поезію, коментує її ідейно-художній зміст, контрастні	Микола ГОГОЛЬ. «Тарас Бульба» (переклад М.Садовського і М. Рильського, за ред. І. Малковича) Творчість М. Гоголя, уродженця України, місце його творчості на порубіжжі культур двох народів. Вираження глибини національного духу у творах прозаїка та драматурга, українська історія та фольклор як їх джерело. Повість «Тарас Бульба». Сюжет твору. Внутрішній епічний розмах твору; піднесено-героїчний образ головного героя. Колізія морального й національно-культурного вибору в образах синів Тараса Бульби. Вплив творчості М. Гоголя на розвиток українського письменства. МЗ: козацька доба (історія України); проза М. Гоголя (зарубіжна література). МК: опера М. Лисенка «Тарас Бульба» (музичне мистецтво).

	картини в ньому. <u>Ключові компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> висловлює судження про необхідність свободи, національного визволення для вільного розвитку особистості та побудови демократичного устрою; <u>пояснює</u> великий духовний імпульс, який подала діяльність Т. Шевченка в боротьбі за політичну незалежність і культурне збагачення України. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення громадянської позиції людини як одного з проявів духовності.</i>	
2	<u>Предметні компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> знає біографію поета; розуміє його життєвий подвиг в умовах підневільного становища нації в	Тарас ШЕВЧЕНКО. «До Основ'яненка» Геніальний поет, мислитель, пророк національного відродження в Україні. Рання творчість. Перші поетичні твори баладного та елегійного жанрів («Причинна», «Думи мої...»). Оглядове вивчення історичної теми у творчості Кобзаря («Іван Підкова», «Тарасова ніч», «Гайдамаки»). Вісь неперервності історичного часу («До Основ'яненка»). ТЛ: послання. МЗ: Історія України, образотворче та декоративно-ужиткове мистецтво. МК: пісні на слова Шевченка гуртів «Kozak system», «Кому вниз», «ДримбаДаДзига», «Бандурбенд», сестер Тельнюк (музичне мистецтво); фільм «Мій Шевченко», 2001 (кіномистецтво); живопис Т. Шевченка «Автопортрет» (1840).
1	<u>Предметні компетентності</u> <u>Учень / учениця:</u> коментує сюжет твору, його	Тарас ШЕВЧЕНКО. «Сон» («У всякого своя доля...») Національна проблематика періоду «Трьох літ». Поема («комедія»)

	ідейний зміст, контрастні картини в ньому; інтерпретує твір у культурологічному контексті; коментує оцінку твору критиками, зіставляє її з власною; визначає його місце в мистецькому доробку автора, історії української літератури; пояснює його актуальність сьогодні. Ключові компетентності Учень / учениця: коментує створені поетом образи морально звироднілих «землячків», висловлює власне ставлення до таких людей; знаходить паралелі в сьогоденні; дискутує з приводу порушених у творі проблем; застосовує комунікативні стратегії відповідно до мети і ситуації спілкування; визначає особливості представлення творчості Т.Г. Шевченка в різних видах мистецтв. Вивчає напам'ять: фрагмент (на вибір). НЛ–1,2,3,4 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Формування вільнодумної, національно свідомої особистості. Усвідомлення громадянської позиції людини.</i>	«Сон» і тогочасна суспільно-політична дійсність. Композиційний прийом «сну», його роль для розширення можливостей поетичного зображення. Протистояння імперського режиму і вільнодумної, національно свідомої особистості. Сатиричний характер поеми. ТЛ: гротеск, контраст, умовність. МК: документальний фільм «Великі українці — Т. Шевченко», 2008 (кіномистецтво); Ф. Рубо. «Кавказька сцена»; художні роботи О. Шупляка (образотворче мистецтво).
1	Предметні компетентності Учень / учениця: виразно читає та коментує фрагменти поеми; визначає епізоди з ліричним, іронічним забарвленнями; коментує використання контрасту в поемі; пояснює узагальнену ідею твору та її актуальність. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює судження про зв'язок творів Т.Шевченка із сучасністю; добирає самостійно джерела інформації для просування	Тарас ШЕВЧЕНКО. «Кавказ» Пристрасний відгук на тогочасну загарбницьку імперську політику. Продовження теми національно-визвольної боротьби. Узагальнена ідея поеми — неприйняття насильства, поневолення людей, осуд загарбницьких воєн. МЗ: образ Прометея (міфологія). Історія України (гетьман Павло Полуботок). МК: Якоб Йорданс. «Прикутий Прометей», 1640 (живопис).

	індивідуальним освітнім маршрутом. НЛ–1,2,3,4 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення важливості почуття солідарності з боротьбою інших народів за визволення від гніту; засудження загарбницьких війн, пропаганда неприйняття насильства, поневолення людей.</i>	
1	Предметні компетентності Учень / учениця: розуміє культурні й політичні чинники, що спонукали поета до написання цього твору; виразно й усвідомлено читає твір, визначає і коментує його головну думку та особливості композиції, його різні настроєві інтонації; визначає і характеризує адресата послання. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює судження про актуальність проблем твору; розрізняє іронію і сарказм у творі, цитує приклади їх уживання; дискутує з приводу порушених у творі проблем, толерантно відстоює власну позицію. Вивчає напам'ять: фрагмент (на вибір). НЛ–1, 2, 3, 4 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Формування переконання, що за будь-яких обставин необхідно залишатися з народом, його цінностями.</i>	Тарас ШЕВЧЕНКО. «І мертвим, і живим, і ненарожденним...» Продовження теми «землячків» у посланні. Викриття конформізму значної частини української еліти. Засудження комплексу меншовартості, національного безпам'ятства та байдужості до рідної мови. Критичний перегляд національної історії задля перспективи її кращого майбутнього. Настроєві інтонації твору (суперечка, пересторога, погроза, заклик тощо).
2	Предметні компетентності Учень / учениця: розуміє становище жінки в кріпацькій Україні часів Шевченка; порівнює різні типи втілення теми жіночої долі у творчості поета (на прикладі творів);	Тема жіночої долі Тарас ШЕВЧЕНКО. «Катерина», «Наймичка», «У наших раї на землі...» «Вічна» тема матері й сина. Еволюція жіночого образу у творах

	пояснює поведінку та порівнює вчинки героїнь поем «Катерина», «Наймичка», коментує їх. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює судження про материнство та вічну проблему жіночого щастя. НЛ–1, 2, 3 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Шанобливе ставлення до жінки в усіх її іпостасях (жінка-мати, жінка-кохана та ін.). Усвідомлення того, що жінка – уособлення краси на землі.</i>	Т. Шевченка. Різні типи втілення теми жіночої долі: романтичний («Катерина»), реалістично-побутовий («Наймичка»). Трагедія жінки-матері, боротьба за своє материнство, жорстокість народної моралі («У наших раї на землі...»). Наскрізний ліризм творів Т. Шевченка про жіночу долю. МК: Богородиця в українському іконописі (живопис). СЛ: оповідання Оксани Забужко зі збірки «Сестро, сестро».
1	Предметні компетентності Учень / учениця: розповідає про обставини написання цих творів; коментує настрої, внутрішній світ героїв. Ключові компетентності Учень / учениця: висловлює судження про ліризм та настроєвість творів, засоби художньої виразності в них; визначає роль поетичної й малярської творчості Т.Г. Шевченка в загальнокультурному контексті. Вивчає напам'ять: вірш «Доля». НЛ–2 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Переконавання, що контакт із друзями, однодумцями, зі світом є підтримкою особистості, що жити треба чесно, у добрі та взаємоповазі.</i>	Лірика Т. Шевченка періоду арешту й заслання і після повернення з нього. «Доля», «Росли укупочці, зросли...». Риси автобіографізму в образі ліричного героя. Ностальгія за ідилією родинного життя, висока філософія життя людини на землі. ТЛ: ліричний герой (поглиблено), лірична медитація. МК: Т. Шевченко – художник: «Циганка-ворожка» (1841), «Катерина» (1842). СЛ: Оксана Луцкевська. «Інший дім».
1	Предметні компетентності Учень / учениця: пояснює розуміння Шевченком ідеї Бога; має уявлення про її стильове й образне вираження у творчості поета; аналізує та інтерпретує текст твору; визначає його головну думку.	Біблія в житті Т. Шевченка «Злонаčinaющих спини...» Біблійні мотиви в поезіях Т. Шевченка періоду після заслання. Молитва як жанр у творчості поета. Ідея єдності й згоди в поезії «Злонаčinaющих спини...»,

	<u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: порівнює твір Т. Шевченка з оригінальними біблійними текстами; визначає доміанти поетового почуття; дискутує з приводу порушених у творі проблем, толерантно відстоює власну позицію. НЛ–1,2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Осмислення важливості моральних чеснот у житті.</i>	пробудження сили в тих, хто прагне добра, правди, чистоти, щирої дружби. Потреба єднання й взаєморозуміння на ґрунті загальнолюдських цінностей. ТЛ: молитва.
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розуміє великий духовний імпульс, який подала діяльність Шевченка в боротьбі за політичну незалежність і культурне збагачення України. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: оцінює й характеризує внесок Т. Шевченка в скарбницю української поезії, у розвиток української літературної мови, у світовий мистецький поступ; уміє користуватися різними джерелами інформації; узагальнює й систематизує її. НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення важливої ролі Т.Г. Шевченка в історико-культурному поступі України.</i>	Підсумковий урок: Світова велич українського поета Визначні діячі світової культури про Шевченка. Його вплив на літератури інших народів. Шевченко та історико-культурний поступ України. Ушанування пам'яті поета в Україні й за кордоном.
3	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає основні віхи життєвого і творчого шляху письменника; розрізняє епічні жанри: роман, історичний роман, роман-хроніка, біографічний роман; визначає й коментує історичну і художню правду у творі, основний конфлікт у ньому, особливості оповіді, історичний колорит; характеризує образи й символи; порівнює	Пантелеймон КУЛІШ. «Чорна рада» П.Куліш – відомий письменник, перший український професійний літературний критик, перекладач («Біблія», твори В. Шекспіра, Дж. Байрона, Ф. Шиллера), автор підручників для школи, українського правопису («кулішівка»). Вплив на П. Куліша ідей європейського просвітництва: «Українець у Європі, європеєць в Україні». Романтична

	образи Якіма Сомка та Іванця Брюховецького. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: добирає цитати для характеристики ситуацій та образів; коментує вчинки героїв; знаходить паралелі до образів і проблематики роману П. Куліша в інших історичних творах української та зарубіжної літератури; дискутує про зв'язок історичного минулого із сучасністю, важливість знання історії. НЛ–2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення значення ініціативності, наполегливості й працьовитості для досягнення поставленої мети. Прагнення до справедливості, лицарства, щирості, вірності почуттю й обов'язку.</i>	основа світогляду. Ентузіазм і жертвовність П. Куліша у громадській та культурницькій роботі на шляху духовного відродження і культурного збагачення нації. «Чорна рада» – перший україномовний історичний роман-хроніка. Походження його назви. Історична основа й авторська уява, романтичність стилю. Динамічний інтригуючий сюжет. Непросте життя та романтичні пригоди головних героїв. Загальнолюдські риси ініціативності, працьовитості, лицарства, благородства, вірності почуттю та обов'язку. Оцінка роману Т. Шевченком. ТЛ: роман, роман-хроніка, історичний роман. МЗ: Історичні події в Ніжині 1663 р. («Чорна рада»); Літопис Самовидця (історія України); історичні романи В. Скотта, В. Гюго (зарубіжна література). МК: народні перекази про козака Мамаю (фольклор); фільм «Чорна рада», 2002; режисер-постановник М. Засєєв-Руденко (кіномистецтво).
2	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає й переказує зміст твору, коментує його сюжет; визначає жанр, особливості сюжету; пояснює причини тяжкого життя народу в добу кріпацтва. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: оцінює і коментує вчинки героїв; дискутує з проблем, порушених у творі; усвідомлює внутрішні спонуки прагнення людини до вільного, щасливого життя. НЛ–2,3 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Переконаність у тому, що кожна</i>	Марко ВОВЧОК (Марія Олександрівна Вілінська). «Інститутка» Життя і творча діяльність. Марко Вовчок як перекладач (Ж. Верна, Г. К. Андерсена, А. Е. Брема). «Народні оповідання»; продовження теми народного життя в повісті «Інститутка». Антилюдяна суть кріпосництва та солдатчини. Образи персонажів — людей із народу та панночки. Авторська позиція у творі. ТЛ: реалізм.

	людина, незалежно від свого суспільного стану, має право бути щасливою.	
2 (упродовж року)	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає про письменників-земляків, їхні твори; розуміє зміст цих творів; виразно читає і коментує їх; розкриває особливості творчості митців рідного краю. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: проводить аналогії з власними спостереженнями; визначає критерії для порівняння фактів (явищ, предметів, образів) і здійснює його. НЛ–1, 2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення і сприйняття сили й енергетики поетичного та прозового слова, прагнення наслідувати своїх відомих земляків.</i>	ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ Ознайомлення із творами письменників-земляків.
1	<u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: називає імена митців та їхні твори, які вивчалися; виокремлює серед них ті, які найбільше запам'яталися; висловлює міркування про найулюбленіші твори. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: Оцінює й характеризує внесок митців, творчість яких вивчалася, у скарбницю української літератури, у розвиток української літературної мови, у світовий мистецький поступ; добирає самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом. НЛ–1, 2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u>	УРОК-ПІДСУМОК Бесіда про твори, які вивчалися впродовж року й викликали найбільшу зацікавленість.

ТКАЧУК Г. «Тринадцять історій у темряві»

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ, ЛЕГЕНДИ, ПЕРЕКАЗИ

ФАЛЬКОВИЧ Г. Поезії

ФОЗЗИ. «Гупало Василь. П'ять з половиною пригод»

ФРАНКО І. «Коли ще звірі говорили»

ЦІЛИК І. «МІСТОрія однієї дружби»

ЧЕМЕРИС В. «Аравійська пустеля»

ШЕВЧУК Вал. «Панна квітів»

6 клас

☐ АНДІЄВСЬКА Е. Казки

☐ АНДРУСЯК І. «8 днів з життя Бурундука»

☐ БАГМУТ І. «Пригоди чорного кота Лапченка, описані ним самим»

☐ БЛИЗНЕЦЬ В. «Звук павутинки», «Золота гора до неба», «Женя і Синько»

☐ БУРБЕЛО О. «Я лиш струна на арфі України»

☐ ВИННИЧЕНКО В. «Кумедія з Костем»

☐ ВОРОНИНА Л. «Таємне Товариство Боягузів та Брехунів»

☐ ГЛІБОВ Л. Байки.

☐ ГУЦАЛО Є. «У гаї сонце зацвіло»

☐ ІВАНЕНКО О. «Тарасові шляхи»

КОКОТЮХА А. «Таємниця козацького скарбу», «Таємниця зміїної голови»

ПОЕЗІЇ САВКИ М., АНДРУСЯКА І.

КАЛИНЕЦЬ І. «Казки зі Львова», «Хлопчик-фігурка, який задоволений собою»

☐ ЛУЩЕВСЬКА О. «Вітер з-під сонця»

☐ МАЙДАНСЬКА С. «Чарівна шабля-веселка з гаптованої хмарки»

☐ МОРОЗЕНКО М. «Іван Сірко – великий характерник», «Іван Сірко – славетний кошовий»

☐ НЕСТАЙКО Вє. «Таємниця Віті Зайчика», «Чарівний талісман», «Неймовірні детективи»

☐ ПАГУТЯК Г. «Втеча звірів, або Новий бестіарій»

☐ ПІДГІРЯНКА Марійка. «В чужому пір'ю»

☐ РЕБРО П. «Козацькі жарти»

РУДАНСЬКИЙ С. Співомовки: «Окуляри», «Чуприна», «Почому дурні?»,

«Розумний панич», «Слабий зуб», «Торбин брат», «Лінивий»

☐ СТЕЛЬМАХ Яр. «Найкращий намет», «Вікентій Прерозумний»

☐

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПЕРЕКАЗИ ТА ЛЕГЕНДИ: «Скелі Мангупа»,
«Шандровський соляний колодязь»

- ☐ ШТАНКО К. «Драconi, вперед!»

7 клас

- ☐ АРСЕНИЧ-БАРАН Г. «Ти – людина?»
- ☐ ВАСИЛЬЧЕНКО С. «Приблуда»
- ☐ ГУЛАК К. «Перекличка»
- ☐ ДЕВ'ЯТКО Н. «Легенда про юну Весну»
- ☐ ДІМАРОВ А. «Друга планета», «Блакитна дитина»
- ☐ ДОРОЖОВЕЦЬ О. «Старий будинок»
- ☐ ЗАРЖИЦЬКА Е. «Як козак у морського царя служив», «Легенди про козаків»
- ☐ ЗАХАРЧЕНКО О. «Вертеп. Роман про Майдан»
- ☐ КАЩЕНКО А. «Над Кодацьким порогом»

КОКОТЮХА А. «Гімназист і Чорна Рука»; збірники «Мисливці за привидами», «Колекція гадів», «Подвійний капкан»

- ☐ КОРОЛИВ-СТАРИЙ В. «Потороча Хрипка»
- ☐ ЛУЩЕВСЬКА О. «Друзі за листуванням», «Задзеркалля»
- ☐ МАЛИК В. «Таємний посол»
- ☐ МАЛИК Г. «Злочинці з паралельного світу»
- ☐ МАРЧЕНКО М. «Місто тіней»
- ☐ МАТІЯШ Д. «День Сніговика»
- ☐ МУЛЯР М. «Гра»
- ☐ ОПІЛЬСЬКИЙ Ю. «Золотий лев», «Ідоли падають»

ПАВЛЕНКО М. Про Павла Тичину, Василя Симоненка, Василя Стуса, Ірину Жиленко та ін. (серія «Життя видатних дітей»)

- ☐ ПАВЛЕНКО М. «Русалонька із 7-В проти Русалоньки з Білокрилівського лісу», «Русалонька із 7-В. В тенетах лабіринту», «Русалонька із 7-В та загублений у часі (Кн. 2)», «Русалонька із 7-В плюс дуже морська історія», «Миколчині історії»
- ☐ ПРОЦЮК С. «Марійка і Костик», «Залюблені в сонце», «Аргонавти»
- ☐ РАДУШИНСЬКА О. «Метелики у крижаних панцирах»
- ☐ РОЗДОБУДЬКО Ірен. «Арсен»
- ☐ РУТКІВСЬКИЙ В. «Потерчата»
- ☐ СТЕЛЬМАХ М. «Щедрий вечір»
- ☐ СТОРОЖЕНКО О. «Закоханий чорт», «Голка», «Вуси»
- ☐ ТРУБЛАЇНІ М. «Шхуна „Колумб”», «Лахтак»
- ☐ ТЮТЮННИК Г. «Вогник далеко в степу»
- ☐
- ☐

ХАРЧУК Б. «Діана»

ЧАЙКОВСЬКИЙ А. «Богданко», «Сагайдачний»

8 клас

- ☐ АРСЕНЬ В. «Порох з драконячих кісток»
- ☐ ГОНЧАР Олесь. «Берег любові», «Бригантина»
- ☐ ВИННИЧУК Ю. «Легенди Львова»
- ☐ ВОВЧОК МАРКО. «Ведмідь»
- ☐ ДІМАРОВ А. «На коні й під конем»
- ☐ ДЕРМАНСЬКИЙ Сашико. «Стонадцять халеп Остапа Квіточки»
- ☐ ДУМАНСЬКА О. «Школярка з передмістя»
- ДУМИ НАРОДНІ: «Дума про козака Голоту», «Самарські брати»,
«Хмельницький та Барабаш», «Втеча трьох братів з города Азова», «Самійло
Кішка», «Буря на Чорному морі»
- ☐ «ЖИТТЯ ВИДАТНИХ ДІТЕЙ» (Анна Багряна про Марію Заньковецьку,
Марію Приймаченко та ін.).
- ☐ КОРОЛЕВА Наталена. «Легенди старокиївські», «Предок», «Без коріння»
- ☐ КІЯНОВСЬКА М. Поезії
- ☐ ЛОГВИН Ю. «Таємна перлина», «Танці Шайтана»
- ☐ МАЛЕТИЧ Н. «Щоденник ельфа»
- МАЛИК В. «Черлені щити»
- ☐ МАТІЯШ Б. Поезії
- ☐ МЕНЗАТЮК З. «Як я руйнувала імперію»
- ☐ МОСКАЛЕЦЬ К. Поезії
- ☐ ОКСЕНИК С. «Лісом, небом, водою»
- ☐ ПАГУТЯК Г. «Королівство»
- ☐ РУДЕНКО М. «Ковчег всесвіту»
- ☐ САНЧЕНКО А. «Левантійські канікули»
- ☐ СЕНЧЕНКО І. «Діамантовий берег», «Руді вовки», «Чорна брама»
- СТАРИЦЬКА-ЧЕРНЯХІВСЬКА Л. «Діамантовий перстень»
- ФРАНКО І. «Лис Микита» (поема)

9 клас

- ☐
- ☐ АРСЕНЬ В. «Душниця»
- ☐ БАЧИНСЬКИЙ А. «140 децибелів тиші»
- ☐ ВЕЛИЧКОВСЬКИЙ І. «Зегар цілий і полузегарок»
- ☐
- ☐

ВИШЕНСЬКИЙ І. Твори (в перекладі В. Шевчука)

ВОВЧОК МАРКО. «Народні оповідання», «Маруся»

ВОРОБКЕВИЧ С. «Турецькі бранці», «Вісім чи дев'ять? Сміховинки про Безглуздів»

☐ *ГОРАК Р.* «У сутінках», «Тричі мені являлася любов»

☐ *ГРЕБІНКА Є.* «Чайковський» (роман)

☐ *ДЕВ'ЯТКО Н.* Фентезійна трилогія «Скарби Примарних островів»

☐ *ДЕРЕВО ПАМ'ЯТІ.* Книга українського історичного оповідання

☐ *ЗАБУЖКО О.* Оповідання зі збірки «Сестро, сестро»

☐ *ЗАЙЦЕВ П.* «Життя Тараса Шевченка»

☐ *ЗАХАРЧЕНКО О.* «Вишивані гарбузи»

☐ *ЗУБЧЕНКО О.* «Перемагаючи долю»

☐ *ІВАНЕНКО О.* «Марія»

☐ *ІВАНЧЕНКО Р.* «Гнів Перуна»

☐ *ІВЧЕНКО М.* Напоєні дні [повість про Г. Сковороду]

☐ «ІСТОРІЯ РУСІВ» (у перекладі І. Драча)

☐ *КВІТКА-ОСНОВ'ЯНЕНКО Г.* «Салдацький патрет», «Конотопська відьма»

☐ *КОНИСЬКИЙ О.* «Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя»

КОРОЛЮК Н. «Маленькі історії про українських композиторів XVIII—XX ст.»

☐ *КОСАЧ Ю.* «Володарка Понтиди»

☐ *КОСТОМАРОВ М.* «Сава Чалий», «Чернігівка»

☐ *КУЛІШ П.* «Жизнь Куліша», «Дівоче серце»

☐ *ЛУЩЕВСЬКА О.* «Інший дім»

☐ *ОГНЕННИЙ ЗМІЙ.* Антологія української фантастики XIX ст.

☐ *ПАВЛЕНКО М.* «Моя класнюча дівчинка»

☐ *РУТКІВСЬКИЙ В.* «Сині води»

☐ *СВИДНИЦЬКИЙ А.* «Люборацькі»

☐ *СЕМКІВ Р.* «Як писали класики»

☐ *СКЛЯРЕНКО С.* «Святослав», «Володимир»

☐ *СКОВОРОДА Г.* Листи до Михайла Ковалинського, поезії, байки, філософські трактати

☐ *ТУРЧИНОВСЬКИЙ І.* «Моє життє і страданіє»

☐ *ФЕДЬКОВИЧ Ю.* «Довбуш» (трагедія)

☐ *ШЕВЧЕНКО Т.* «Кобзар», «Автобіографічний нарис», «Щоденник»,

«Художник», «Назар Стодоля», «На пащині пшеницю жала...», «Марія».